

AAU Master Udsatte Børn og Unge

2017. 4. Semester Projekt

AAL15-MBU

*”Myndighedsrådgivernes
forståelse af fattigdom”*

- Et case - studie

Udarbejdet af:

Silje R. Langøy Madsen: 20150484

Anslag: 84.819

Vejleder: Iben Nørup

Abstract

This dissertation examines to what extent the understanding of poverty among social workers influence their work with children and young people. How they understand poverty is reflected in the way that society as a whole views this issue. Recent political reforms on employment structure have changed the broad views on the general appearance of poverty in the population. This dissertation strives to bring to light the consequences of these reforms and how the views on poverty affect poor families.

The object of the dissertation is to focus on the general inadequate understanding of poverty in Danish society and how this affects the judgment of social workers in their day-to-day work with deprived families. It is my desire to show how their preunderstanding is influenced and gives way to a certain obtuseness when dealing with the determining factors to a given families needs. The dissertation explores the practices and perceptions of the involved social workers in the municipalities of Aalborg and Hjørring, allowing them to qualify their deliberations, thus supplanting preconceptions, received knowledge and opinions. The empirical materials are derived from two focus group interviews: one conducted in Aalborg Municipality and the other in Hjørring Municipality.

The theoretical framework of the dissertation is primarily based on the writings of Pierre Bourdieu regarding forms of social capital, power and practice, habitus and language. Furthermore several other studies on poverty are used to illuminate analytical points and findings.

The analysis leads to the following results: Social workers do have an understanding of poverty, but it is the understanding of relative poverty contra one of absolute poverty. In some instances the social workers fail to see that the affected family can be aided by passed legislation on social issues, because they do not necessarily associate economical poverty with being social vulnerable and thus prioritize other aspects such as the relation between parent and child. However, more crucial is the finding of the social workers expressed views on the origin of the poverty they experience. It is seen as something self-inflicted and as such it has a negative influence on their views on the afflicted families. Moreover this creates an asymmetry in the balance of power, the social workers tend to forget that they due to their position in relation to the family can contribute to the shameful stigma of poverty the affected family feels.

The dissertation concludes that the social workers' understanding of poverty is of utmost importance for whether a family's economical disposition is included in their work with children and young people.

Indholdsfortegnelse

Forord	6
Indledning	7
Problemfelt	8
Formål	11
Problemformulering	11
Underspørgsmål:	11
Afgrænsning	12
Teori & Begrebsapparat	12
Pierre Bourdieu	12
Doxa	13
Kapitaler /Magt	13
Integrated Children`s System (ICS)	14
Fattigdom	15
Børn og Unge	16
Myndighedsrådgivere	16
Helhedssyn	16
Medinddragelse	17
Forforståelse	17
Magt	17
Min faglige forforståelse af begrebet "fattigdom"	17
Videnskabsteoretisk tilgang	18
Hermeneutik	18
Socialkonstruktivismen	20
Målgruppe	20
Metodepræsentation	20
Metodiske tilgang	21

Informanter	22
Cases & Interviewguide	23
Form- og gennemførelse af interviewene	24
Analyse	25
Metodekritik	34
Kritik af kvalitativ metode	34
Validitet, Reliabilitet & Generaliserbarhed.....	34
Juridiske rammer (Jura afsnit).....	35
Konklusion	39
Perspektivering	42
Litteraturliste	44
Bøger:	44
Publikationer:	45
Tidsskift:	45
Internet:	46
Retskilder :.....	47
Andre kilder:	47
Figurliste:	48
Bilagsliste.....	48

Forord

Denne afsluttende masterafhandling ved Aalborg Universitet har til formål at belyse betydningen af myndighedsrådgivernes fattigdomsforståelse, herunder om fattigdomsaspektet inddrages i deres arbejde med børn og unge. Endvidere ønsker jeg at rette fokus på den aktuelle lovgivnings intentioner og myndighedsocialrådgivernes handlinger i praksis.

Nærværende afhandling er forfattet ud fra et casestudie, hvor den primære empiri bliver til på baggrund af to fokusgruppeinterviews med myndighedsrådgivere fra børne- og familieafdelingen i Aalborg kommune og Hjørring kommune. Dens problemformulering besvares via udvalgte teorier og den videnskabsteoretiske vinkel tager afsæt i en hermeneutisk og socialkonstruktivistisk tilgang. Denne afhandling fremstiller en metode, teorivalg, analyser, konklusioner samt perspektiveringer.

Afhandlingen konkluderer, at myndighedsrådgivernes fattigdomsforståelse er af central betydning for, hvorvidt fattigdomsanlægget medregnes i deres arbejde med udsatte børn og unge. Det sker på baggrund af, at myndighedsrådgivernes problemforståelser er centreret på en individorienteret tilgang, hvor løsninger rettes mod personlige forhold - herunder forældrenes mentale tilstand - og det kan få som konsekvens, at de mulige afsavn som fattigdommen afstedkommer ikke bliver anskueliggjort.

Jeg vil gerne rette en stor tak til min vejleder Iben Nørup, som gennem arbejdet med denne masterafhandling har bidraget med konstruktiv og relevant vejledning indenfor området.

Derudover skal lyde en tak til masterafhandlingens deltagende informanter, som har bidraget med deres erfaringer og viden om emnet i praksis.

"Med vor blotte holdninger til hinanden er vi med til at give hinandens verden dens skikkelse. Hvilken vidde og farve den andens verden får for ham selv, er jeg med til at bestemme med min holdning til ham. Jeg er med til at gøre den vid eller snæver, lys eller mørk, mangfoldig eller kedelig- og ikke mindst er jeg med til at gøre den truende eller tryk. Ikke ved teori eller anskuelse, men ved min blotte holdning. Hvorfor der er en udtalt, så at sige anonym forandring til os om at tage vare på det liv, som tilliden lægger i vor hånd." (Løgstrup 1956).

Indledning

Interesse for emnet er især udsprunget på baggrund af mine egne erfaringer indenfor området. Jeg har arbejdet på en almindelig folkeskole i 10 år fra (2001-2011). Her blev jeg opmærksom på, at der var en stor andel af forældre og familier, der til dels var ressourcefattige og samtidig levede under økonomisk fattige forhold. Dette fik den betydning, at disse familier sparede på almindelige områder og basale behov. Min bacheloropgave, som er skrevet i gruppeform med titlen "Udsathed har mange årsager", omhandlede børnefattigdom og følgekonskvenserne heraf, og den har været medvirkende til at skærpe min interesse for området yderligere.

Det er min opfattelse, at det er yderst vigtigt at anlægge sig et bredt perspektiv og danne sig en helhedsbetragtning, når der laves undersøgelser omkring behov for særlig støtte til børn og unge.

Studier viser, at der bliver fokuseret på det relationelle under udarbejdelser af blandt andet den børnefaglige undersøgelse jf. servicelovens § 50, og dermed bliver ydre belastninger som for eksempel fattigdom ikke givet samme opmærksomhed.

Samtidig sidder jeg med en undren over den politiske dagsorden, når fattigdomsbegrebet debatteres i Danmark. Til stadighed er der uenighed om, hvorledes begrebet skal identificeres og defineres. Nogle partier betvivler børnefattigdommens eksistens, da det tilsyneladende virker uvirkeligt i en nutidig dansk kontekst, mens den af andre stadfæstes som et reelt samfundsproblem.

Man kan sige, at det er af betydning for vores samfund, hvordan de forskellige politiske ideologier fortolker fattigdommens påvirkning, og endvidere finder jeg den manglende politiske interesse for børns vilkår særlig bemærkelsesværdig. Når børn og unge lever under relativt fattige forhold, kan man sige, at dette er et socialt problem i såvel politisk som moralsk forstand, ud fra den betydning det har, når medlemmer af et samfund er afskåret fra de valgmuligheder, som flertallet mener, at alle bør have lige tilgang til.

Overordnet set er temaet fattigdom meget relevant i forhold til vores rolle i det sociale arbejde med udsatte børn og unge. Derfor tager denne master udgangspunkt i myndighedsrådgivernes perspektiver, indbefattet deres forståelse af fattigdomsbegrebet, samt hvorvidt de fokuserer på dette i deres arbejde

---

Problemfelt

I det følgende problematiseres fattigdom som begreb, både videnskabelig og politisk.

Ifølge FN's udviklingsprogram er Danmark med sin høje levestandard et af verdens bedste lande at bo i (UNDP 2016). Ifølge denne rapport's resultater er der dog stadig grupper i vores velfærdssamfund, som falder udenfor og lever i, hvad man kan regne for fattigdom. Her taler vi om den moderne og usynlige fattigdom, hvor enkelte børn ikke besidder de samme muligheder som øvrige børn generelt har i Danmark. Sagsbehandlere i socialforvaltninger, socialarbejdere i offentlige såvel som private sociale hjælpeorganisationer er i daglig kontakt med børnefamilier, som grundet en sårbar økonomi har svært ved at klare sig og leve et acceptabelt hverdagsliv.

Det drejer sig om familier, som er i den position, at de hver dag er nødt for at spare for at eksempelvis kunne få sund mad på bordet. De er ofte bagud med at betale deres regninger, og der er særdeles sjældent råd til ekstra fornøjelser som biografter, ferieoplevelser, fødselsdage og højtider med gaver og des lignede. De lever således et meget beskedent liv i materiel henseende (Müller m.fl. 2015:9).

Talrige rapporter viser, at antallet af *relativt* fattige børn er steget i Danmark de seneste år. Stigningen oplever dog et mindre knæk under den tidligere S-R-SF-regering, da denne ophævede fattigdomsydelserne tilbage i 2011. Udviklingen af antal fattige børn er dog faldet fra ca. 10.000 børn i 2011 til ca. 8.000 børn i 2014, men nyere tal viser, at denne kurve atter er stigende¹.

Arbejderbevægelsens erhvervsråd påpeger, at den positive udvikling og fremgang indenfor området er et resultat af den tidligere afskaffelse/ophævelse af fattigdomsydelserne².

Fattigdomsbegrebet og dets eksistens i det danske samfund anno 2017 synes at provokere, og debatten er igen blevet aktuel blandt andet på grund af de nye stramninger på beskæftigelsesområdet. Børnehjælpsorganisationer frygter, at den positive udvikling og fremgang

---

¹ <https://www.information.dk/indland/2017/04/antallet-fattige-danmark-fordoblet-siden-2002>

²

https://www.google.dk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&sqi=2&ved=0ahUKEwiZyqLb51rUAhUGhiwKHSWICIAQFgguMAI&url=https%3A%2F%2Fwww.ae.dk%2Fsites%2Fwww.ae.dk%2Ffiles%2Fdokumenter%2Fpublikation%2Fae_fl-14.pdf&usg=AFQjCNEhomWIDgcROVqDMB9t_ENIV5_Qkw&sig2=7a-3VE80xfZZ533exGZxcg

---

vil vende de kommende år på grund af indførelse af de nye omdiskuterede stramninger på beskæftigelsesområdet, som i meget høj grad anslås at ramme personer der har børn³.

Det, at Regeringen indførte kontanthjælpsloft, har til formål at øge kontanthjælpsmodtagernes økonomiske incitament til at anskaffe sig et arbejde og således få dem ud af den offentlige forsørgelse. Loftet reducerer ikke selve kontanthjælpsatsen, med det sætter en maxgrænse for det beløb, en kontanthjælpsmodtager kan modtage i økonomisk støtte fra det offentlige. I givet fald risikerer en kontanthjælpsmodtager at få mindre i boligstøtte for så vidt beløbets samlede størrelse overskrider loftet. De økonomiske tilskud man taler om kan for eksempel være særlig støtte jmf. aktivlovens §34, integrationsydelse, kontanthjælp og/eller uddannelseshjælp. Siden den 1. oktober 2016, hvor loftet trådte i kraft, har resultatet været, at enlige modtagere vil kunne opleve økonomisk forskel på 2500-3800 kr. om måneden. Ægtepar vil kunne opleve en økonomisk forskel på 1500- 2300kr, hvorimod der hos samlevende vil være en forskel på 500-1600 kr. Det endegyldige beløb vil selvsagt være afhængig af det antal børn man har⁴.

Intentionerne med loftet er, at det skal kunne lønne sig at arbejde, og hvis man arbejder, vil man også have ret til at modtage mere i boligstøtte eller særlige ydelser, således at det kun er en del af lønnen der fraregnes borgerens ydelse. Herigennem argumenterer regeringen for, at man samlet set vil få en højere indtægt i overensstemmelse med ens øgede arbejdsomhed. Dette være intentionerne, men tal fra Beskæftigelsesministeriet viser, at de nye ydelser vil kunne sende ca. 12.000 personer under den anvendte fattigdomsgrænse, heraf tilsyneladende 7.000 børn. Det er næsten en fordobling af børn, der ender med at leve i fattigdom kontra ved de gamle ydelser⁵. Forskning viser, at børn der lever i økonomisk fattigdom til en vis grad lider af diverse sociale og materielle afsavn. Dette kan have konsekvenser for såvel deres børneliv, men også deres voksenliv (Hougaard, et al. 2015). Samtidig viser forskning også, at børnefattigdommen ikke rammer tilfældigt. Den er mest udbredt blandt børn af forældre uden arbejde, af enlige forsørgere, og børn af etnisk minoritet.

---

³ <https://www.ae.dk/analyser/flere-fattige-og-udsigt-til-stor-stigning>

⁴ <http://www.altinget.dk/artikel/overblik-forstaa-regeringens-nye-kontanthjaelpsloft>

⁵ https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_kontanthjaelpsloftet-opfylder-ikke-regeringens-egne-succeskriterier.pdf

---

I 2015 lavede Sfi en undersøgelse, der beskriver "børn i lav indkomstfamilier"⁶. Undersøgelsens formål var at skabe ny viden om, hvilke konsekvenser lavindkomst kan have for børnene. Resultatet viser, at børn, der vokser op i familier, hvor man i blot et enkelt år har oplevet fattigdom, med al sandsynlighed vil kunne få sociale udfordringer senere i livet. I et andet studie drøfter Müller m.fl. (2015) fattigdom og afsavn i Danmark. Studiet giver grundige beskrivelser og analyser af, hvilke typer afsavn man oplever som medlem af en lav indkomstfamilie i Danmark. Forfatterne påpeger, at lavindkomst kan påvirke familiens medicinforbrug, kost, sociale aktiviteter og sundhedsydelse (Johansen, 2016).

Førhen var fattigdommen synlig og måske endda nem at identificere, men den moderne fattigdom er ofte skjult af accepterede boligfacader eller tøj, som i tilstrækkelig grad er godt nok i forhold til familiernes levestandard. Bagved denne facade skjuler der sig dog en kamp og et pres om at formå at deltage i noget, som de fleste af os tager for givet (Stjernø,1985: 159-160).

På det politiske plan er begrebet præget af, at man ikke længere har nogen entydig eller generel definition af fattigdom. Der er på nuværende tidspunkt heller ingen fastsatte kriterier for, hvordan fattigdom skal måles i Danmark, som er med til at åbne for en dialog om emnet (Larsen, 2004:31).

På trods af at der indenfor det politiske ikke længere eksisterer den samme fattigdomsgrænse som førhen, har man dog en lovgivning, der siger noget om fattigdom. Den findes blandt andet i lov om social service⁷, også kaldt serviceloven. Herunder har man blandt andet § 50, der taler for en helhedsorienteret indsats. På den måde at den lægger føringer an for at myndighedsrådgiveren skal udarbejde en helhedsorienteret børnefaglig undersøgelse, hvor formålet er at analysere og vurdere det enkelte barn eller unges behov for støtte. Nævnte undersøgelse omfatter seks punkter, hvoraf familieforhold er ét af dem. Under vejledning til loven fremkommer det, at *familieforhold dækker* blandt andet over deres omsorgsevner, sociale og økonomiske forhold samt deres netværk (Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, 2014:pkt.311).

Til trods for overstående påpeger diverse studier problematikker, om hvorvidt der i analysen af et barns anliggende medregnes for eksempel sociale aspekter som fattigdom. I stedet fokuseres der

---

⁶ https://pure.sfi.dk/ws/files/253594/1522_Boern_i_lavindkomstfamilier.pdf

⁷ <http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/servicelov>

---

på relationen mellem forældre og deres børn (Bülow & Henriksen, 2014). Videre understreges det, at den forståelse, der er af omsorg, *"er præget af de forholdsvis traditionel psykodynamisk tilgang, hvor opmærksomheden rettes mod samspil mellem mor og barn samt "den lille verden derhjemme". Der fokuseres(..) på de mangler hjemmet, forældrene og barnet har"*. (Uggerhøj, Kildedal, Nordstoga, & Sagatun, 2011: 165-167). Forhold som samspil, hjemmet og relationerne, gives en større mening end mange af de øvrige livsvilkår. Derudover er samfundets strukturelle forudsætninger blevet modereret, hvorved fattigdom grundlæggende er blevet til et spørgsmål om enkeltmenneskets subjektive ansvar. Fattigdommen i Danmark er de senere år nærmest skredet ud af den samfundsmæssige og politiske forståelse af sociale problemer. De sociale problemer lokaliseres i dag i individet og dermed ikke i sociale og materielle forhold. Når dette sker, pålægges individet enligt alt ansvar. De ydre anliggender såsom fattigdom forsvinder langsomt, men sikkert ud af den socialpædagogiske indsats (Tidsskrift for socialpædagogik:2015 nr1: 1).

Formål

Afhandlingens formål er at øge viden om myndighedssocialrådgivernes tanker omkring fattigdom og overnævnte problemstillinger. Hensigten er at skabe refleksion over deres praksisrelaterede handlinger ud fra et casestudie.

Problemformulering

Med udgangspunkt i overstående ser min problemformulering således ud:

"Hvordan forstår Myndighedsrådgiverne fattigdom, og på hvilken måde kan de være med til at arbejde med fattigdom i deres arbejde, således at fattigdom ikke får (de større) konsekvenser for de gældende børn/familier?"

Underspørgsmål:

- Hvorledes kan socialrådgiverne forstå fattigdomsbegrebet aktuelt i Danmark og medinddrages begrebet ind i det helhedsorienterede arbejde?
- Forstår socialrådgiverne fattigdom, som noget de skal løse?

Afgrænsning

I dette afsnit redegøres for tilvalg og fravalg i forhold til ovennævnte problemformulering.

Denne afhandling vil rette et særlig fokus på myndighedsområdet, samt lovgivning der er gældende indenfor emnet. Målgruppens mange afsavn og de hertil følgende konsekvenser, vil i mindre omfang fylde videre i afhandlingen. Dette på grund af et ønske om at finde frem til en øget forståelse af myndighedsrådgivernes forståelse af fattigdom i Danmark anno 2017, samt deres rolle herunder.

Teori & Begrebsapparat

I det følgende kapitel redegøres der for afhandlingens teori og dens væsentligste benævnelser.

Pierre Bourdieu

Den franske sociolog og filosof Pierre Bourdieus bidrag til samfundsteorien omhandler ikke blot én samlet teori, men derimod et sæt teoretisk begreber. Jeg vælger hermed at redegøre for en række relevante begreber i overensstemmelse med afhandlingens tema. Herunder *kapitaler/magt*, *habitus* og *doxa*. I det følgende redegør jeg kort for disse begreber. Jeg vælger at analysere specielt med afsæt i begreberne *habitus* og *magt*, mens jeg er velvidende om, at Bourdieus andre perspektiver fremdeles også er i spil.

Habitus

Begrebet dækker over, hvorfor individet agerer, som det gør i de givende situationer og/eller i en konkret sammenhæng. Ens habitus udvikles i sociale relationer over tid og er et resultat af de erfaringer, man har erhvervet sig. Ens habitus indeholder således de tillærte egenskaber man besidder, og det afspejler i kraft heraf individets måde at percipere verden på. Derfor får det indflydelse på, hvordan individet handler i forskellige situationer og deres anlæg for at handle på en bestemt måde, samtidig med, at habitus kan være forklarende for, hvad den enkelte vælger at tillægge værdi. Bourdieu beskriver Habitus som egenskaber der er medfødt i form af det fysiske, mens der samtidig forligger et samspil mellem denne fysik og den sociale og fysiske omverden, individet begår sig i (Bourdieu,1997:23-24). Ud fra myndighedsrådgiverens praksis kan man sige, at deres habitus fortolkes som et socialt antaget system af systematiserede og systematiserende holdninger. Det er myndighedsrådgiverens habitus, der er medbestemmende i forhold til om

---

borgeren passer ind i feltets doxa. I afhandlingens analysedel vil begrebet anvendes for at tilnærme sig myndighedsrådgiverens selvforståelse af egen praksis, og det vil være behjælpeligt til at belyse de forhold som de påvirkes af i deres arbejde.

Doxa

Begrebet beskrives som de overordnede spilleregler i det aktuelle felt⁸. For Bourdieu er Doxa en mængde værdier, normer, holdninger, og selvfølgeligheder, som der i en bestemt kontekst er bred enighed om. Dermed bliver disse spilleregler de forudsætninger, som aktørerne ubevidst agerer efter i det gældende felt. Dette kan omhandle nedskrevne bestemmelser og samtidig usagte regler, og dette er med til at udgøre den ramme for, hvad man regner for værende rigtig eller forkert (Bourdieu,1997:58-60). Den doxa, som figurerer indenfor Myndighedsrådgivernes felt, kan eksempelvis være deres forestilling om deres definition af de udsatte familier. De forklaringsmodeller og metoder der anvendes i deres arbejde, de løsningsmetoder der tages i brug ud fra ulige problemtyper, og så videre. Det centrale heri bliver, at disse forestillinger, som myndighedsrådgiverne besidder, ofte fungerer så indlysende, at de ikke drøftes i feltet blandt kollegaer. Dog kan feltets doxa blive udfordret, både internt og eksternt, hvorved der kan komme udenforstående og stille sig undrende til deres praksis i feltet.

Kapitaler /Magt

Ud fra Bourdieus teorier optræder *magt* i de forskellige former der er i et samfund ud fra ulige kapitalformer. Bourdieu arbejder med tre kapitalformer: *den kulturelle*, som berører uddannelse og viden, *den økonomiske*, som omhandler materielle ressourcer og penge, og afslutningsvis *den sociale kapital*, som indebærer forskellige ressourcer ud fra familie og netværk (Bourdieu,1997:106-107). Videre eksisterer der også en fjerde form for kapital, *symbolsk kapital*. Denne drejer sig i midlertidigt om evnen til at benytte de tre andre typer af kapital, mens den også bruges til at omtale den værdi som den aktuelle kapital tillægges i det gældende felt. De

---

⁸ Felt omhandler de forskellige enkeltheder, som figurer i samfundet. Det være sig de ulige sociale rum og arenaer, hvor praksis optræde indenfor (Bourdieu:1997).

---

forskellige kapitalformer vil jeg anvende i analysen for at undersøge, hvorvidt nogle af kapitalerne tillægges større værdi end andre ud fra myndighedsrådgiverens forståelse samt praksis.

Integrated Children`s System (ICS)

Integrated Children`s System (ICS) bliver anvendt i 90 ud af Danmarks 98 kommuner og fungerer som en helhedsorienterede sagsbehandlings- og udredningsmetode. Metoden benyttes i sager vedrørende udsatte børn og unge. Selve kernen i ICS, som blandt andet Aalborg og Hjørring kommune anvender, har som formål at sætte barnet i centrum. Det overordnede menneskesyn, der ligger bagved denne metode, handler om, at barnet ses på som aktør i eget liv med egne rettigheder. Det vil sige ud fra det perspektiv, at barnet ikke blot ses i en kausal tankegang som et resultat eller produkt af omsorgspersonernes vilkår og kompetencer⁹. Endvidere fokuserer den på inddragelse af barnet og familien med henblik på de problemer og ressourcer der er tale om (Socialstyrelsen, 2014). Metoden fokuserer på, at børn og unges bedste udformes i samspillet mellem tre hovedområder; *barnets/den unges udviklingsmæssige behov, forældrekompetencer, samt familieforhold- familie og omgivelser* (Ibid.)

Den teoretiske tilgang bag metoden er eklektisk, med et systemteoretisk perspektiv som tager udgangspunkt i Urie Bronfenbrenners udviklingsøkologiske systemteori. Denne forståelse integreres med teori omhandlende børns risiko- og beskyttelsesfaktorer, sårbarhed, modstandskraft og teorier omkring resiliens. Bronfenbrenner ser den menneskelige udviklingsøkologi som udgørende et samspil mellem biologisk, psykologisk og social videnskab. Mennesket er i konstant udvikling hele livet igennem, og dertil udvikles det altid i en kontekst. Teorien arbejder med en cirkulær årsagsforståelse, hvor barnet og miljøet indbyrdes påvirker hinanden. Derudover tager ICS afsæt i Bowlbys teoretiske tilgang vedrørende tilknytning. Ifølge Bowlby er tilknytning etologisk og biologisk bestemt. Børn søger tilknytning hos deres nærmeste omsorgspersoner i en higen efter beskyttelse og overlevelse. Tilknytningsbehovet og dens adfærd er som en "termostat", der slår til, hvis barnet ikke føler sig tryk, og den går først i bero, når barnet formentligt føler sig tryk. Ifølge teorien kan man anse tilknytningsbehovet som dækket, hvis barnet som forudsætning formår at optræde undersøgende og nysgerrigt. Bowlby påpeger, at

---

⁹ <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/handbog-om-barnets-reform>

---

tilknytningen kan forekomme på trods af, at forældrene ikke nødvendigvis er hverken kærlige eller specielt følelsesmæssige i deres udtryk, hvad skyldes at tilknytning hovedsageligt omhandler en overlevelsesfunktion (Bowlby, 1994).

Myndighedssocialrådgiverne har ved brug af ICS metode til opgave at fokusere på, at den udvikling der er hos barnet foregår i samspil mellem de udviklingsmæssige behov der er, samt forældrenes kompetencer, deres forhold og omgivelser, og hermed bliver udfordringer og løsninger set ud fra diverse perspektiver (Socialstyrelsen, 2014).

Fattigdom

Der er stor uenighed om, der eksisterer fattigdom i dagens Danmark. Dette beror, som nævnt tidligere, på, at der ikke figurerer et tydeligt svar på, hvad begrebet fattigdom vil sige. Den offentlige diskussion omkring fattigdom i Danmark har siden 1980'erne gjort sig gældende ved at skelne mellem tre tilgangsvinkler, hvor man kan antage, at det vil kunne have indvirkning på den forståelse, som myndighedsrådgiverne har i forhold til fattigdomsbegrebet. I den første vinkel argumenteres der for, at fattigdom ikke findes i Danmark. Under dette synspunkt kan man sige at have en *absolut fattigdomsforståelse*. Ved denne forståelse drejer fattigdommen sig om, at man enten lever i ekstrem elendighed, som for eksempel det ikke at have et økonomisk råderum til at anskaffe sig de mest basale eksistensgrundlag som mad, bolig og tøj, altså generelt omhandlede den overlevelsestruende nød. På denne måde handler det om en direkte livstruende fattigdom (Muller et al., 2015).

Den anden vinkel konkluderer, at *dersom der eksisterer fattigdom* i vores samfund, må dette være selvforskyldt, da man i Danmark har en offentlig forsørgelse, som man må kunne anse for at være tilstrækkelig høj. Hvis man dermed ender i fattigdom, er dette et udfald af fejlagtig økonomiske prioriteringer (Ibid.).

Den tredje og sidste vinkel omhandler en *relativ fattigdomsforståelse*. Sociologen Peter Townsend er manden bag det udviklede begreb *relativ fattigdom*, hvor fattigdom defineres ud fra de samfundsmæssige standarder og normer. Denne forståelse handler om, at man mangler ressourcer for at kunne have de samme goder og levekår i samfundet, som anses for at være en selvfølge, som alle skal have tilgang til. Der vil være et fokus på den gældende socialpolitik mening for at se på fattigdommens udvikling. Hertil kommer det, at de lavere sociale ydelser vil

---

kunne give borgerene, der modtager disse, et så lavt rådighedsbeløb, at de formentlig vil ende ud i fattigdom (Ibid.).

I nyere tid (2013) fik Danmark sin officielle fattigdomsgrænse, da den daværende S-R-SF-regering indførte en officiel grænse på baggrund af ekspertudvalgets anbefalinger¹⁰. Som resultat af regeringskifte (2014) blev denne grænse afskaffet¹¹. Danmark var et af de få lande i Norden, der havde deres egen definerede fattigdomsgrænse på baggrund af et selvudnævnt ekspertudvalg.

Ved brug af begrebet "Fattigdom" i denne afhandling, menes der den relative fattigdom. Videre tager anvendelsen her udgangspunkt i Peter Townsend definition, der lyder:

"Individer, familier og grupper i befolkningen kan siges at leve i fattigdom, når de mangler ressourcer til at opnå den kost, deltage i de aktiviteter og have de levekår og goder, som er normale eller i det mindste vidt anerkendt i det samfund, som de tilhører. Deres ressourcer er så langt under gennemsnittet for individer og familier, at de udelukkes fra almindelige livsmønstre, vaner og aktiviteter" (Muller.m.fl,2015:35).

Børn og Unge

Alle under 15 år vil blive betegnet som børn og unge, og der vil videre i studiet ikke skelnes mellem hvornår man er barn og hvornår man er ung. Dette er en generel betegnelse.

Myndighedsrådgivere

Studiets anvendelse af begrebet *myndighedsrådgivere* dækker over de medarbejdere, der arbejder indenfor det kommunale myndighedsarbejde under børne- og ungeområdet. Der tillægges ikke så meget vægt på informanternes forskellige uddannelsesmæssige erfaringer, men snarere den generelle rolle, de har til fælles i det daglige i kraft af deres almene beskæftigelse.

Helhedssyn

Ifølge Jens Guldager omhandler det *helhedsorienterede arbejde* et forsøg på at anskueliggøre menneskers problemer, behov samt ressourcer i samarbejdet mellem familie, det enkelte menneske og dets samfund (Ejernæs m.fl. 2001). Ud fra dette syn må myndighedsrådgiverne

---

¹⁰ <http://www.dr.dk/nyheder/indland/her-er-danmarks-nye-fattigdomsgraense-103200-kr>

¹¹ <https://www.b.dk/politiko/regeringen-afskaffer-den-officielle-fattigdomsgraense>

---

forsøge at afdække de elementer i sagens helhed, der er af betydning for at skulle nå målene i den sociale indsats.

Medinddragelse

Begrebet benyttes i sammenhæng som et ligestillet problem i sagsbehandlingen i forhold til det helhedsorienterede arbejde.

Forforståelse

Begrebet omhandler den forudgående forståelse. Den gør det muligt for os at kunne forstå en tekst eller lignede, der er af meningsfuld størrelse. Således at ens kundskaber, personlige værdier og erfaringer, er med til, at man på forhånd antager og mener noget om det, man står overfor (Hougaard, et al., 2015).

Magt

Begrebet *magt* bliver anvendt med afsæt i Bourdieus teori omkring de mange usynlige sider af magten. I kraft af deres myndighedsroller besidder myndighedsrådgiverne kompetencer til at tage afgørelser og beslutninger af afgørende karakter på vegne af de borgere det omhandler, og dette præger magtforholdet. Derudover er det også myndighedsrådgiverne, der skal bestemme, hvordan borgernes udfordringer og problemer skal fortolkes.

Min faglige forforståelse af begrebet "fattigdom"

I det følgende underkapitel vil der blive redegjort for den faglige forståelse og vurdering af fattigdomsbegrebet, som det vil blive anvendt i denne afhandling, ud fra teoretiske tilnærmelser af fattigdom som begreb.

Afhandlingens argument beror på en forforståelse om, at fattigdom ikke i tilfredsstillende grad inddrages i myndighedsrådgivernes arbejde jf. Serviceloven §50, omhandlede de børnefaglige undersøgelser (Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Social forhold, 2014:pkt.) Dernæst antages det i denne afhandling, at myndighedsrådgivernes forståelse af begrebet fattigdom er af betydning hertil. Udover dette er den samfundsmæssige linje, heriblandt socialpolitikken, af en forståelse, der antager, at de sociale lave ydelser er acceptable at skulle leve for. Samtidig drejer forståelsen også hen mod, at fattigdom derfor må tillægges individuelle faktorer (Muller et al., 2015). Jeg stiller mig undrende for, om dette kan være faktorer, der er med til at indvirke på den

---

forståelse, som myndighedsrådgiverne besidder ift. fattigdom. På baggrund af at man i vejledningen til Serviceloven finder begrebet ”omsorgssvigt” omtalt, jmf. pkt. 380 i tilknytning til opfølgning på foranstaltninger efter §52 stk.2 (Socialministeriet 2014), har jeg en forforståelse af, at fattigdommens konsekvenser kan forveksles med de symptomer, der kan være på omsorgssvigt. Således at det kan være af betydning for myndighedsrådgiverne problemforståelse, hvis nu deres fokus bliver på de omtalte forældreevner kontra den økonomiske situation som de gældende familier er i.

Med ovenstående taget i betragtning anlægger studiet således et selektivt blik på myndighedsrådgiverne virke i forhold til inddragelse af et punkt omkring økonomi i henhold til en børnefaglig undersøgelse. Samtidig er jeg betænkelig i henhold til de kontekstuelle forudsætninger for myndighedsrådgiverne arbejde. Det er jeg ud fra de handlemuligheder der foreligger i socialpolitikken. Det antages dertil, at fattigdom sammen med andre væsentlige faktorer kan være afgørende i forhold til børns opvækst, således at børnene blandt andet ikke er i besiddelse af lige betingelser som deres jævnaldrende (Johansen, 2016).

Videnskabsteoretisk tilgang

Den videnskabsteoretiske tilgang er med til at danne baggrund for arbejdsmetoden og er af bestemmende karakter for bearbejdelse og indsamling af den empiri som anvendes. Nedenstående er den hermeneutiske tilgangsvinkel og afhandlingens ontologi lægger sig indenfor den hermeneutiske videnskabstilgang samt det socialkonstruktivistiske videnskabssyn.

Hermeneutik

Jeg vil anvende en hermeneutisk tilgang til at opnå en ny forståelse af emnet på baggrund af den forhåndsviden, jeg allerede besidder.

Kendetegnet for hermeneutikken er den tilgangsvinkel, som man op igennem historien har forsøgt at læse mening ind i tekster på. Man læser for at få mening, og på den måde at man søger en fællesforståelse af det budskab, der er i teksten. En moderne udgave af hermeneutikken finder man hos filosofen Hans–Georg Gadamer. Gadamers filosofiske hermeneutik tager udgangspunkt i forståelsen. Forståelsen betragtes som en forudsætning og er altid til stede, ligesom det også er en del af menneskets måde at være til stede i verden på (Birkler 2007: 96-97). Et væsentligt begreb

---

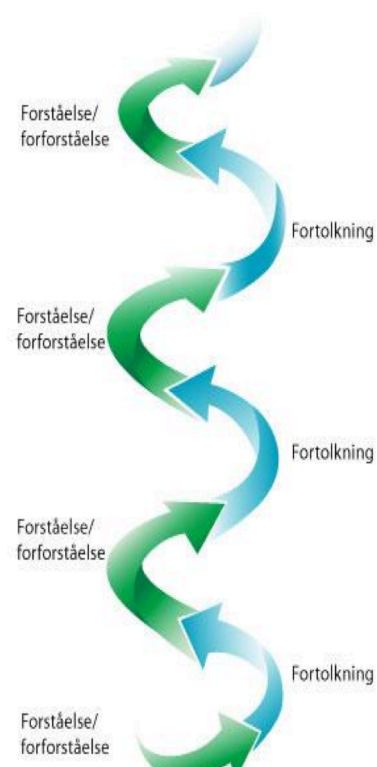
indenfor hermeneutikken er forforståelse, og denne går altid forud for selve forståelsen. Med forforståelse mener Gadamer vores betragtninger, forventninger og fordomme til en given sag. Denne forforståelse følger os altid, hvorfor det vigtigste bliver, hvad vores samlede erfaringer sætter os i stand til at forstå. Jeg er opmærksom på, at jeg under denne proces vil kunne komme til at gøre brug af min forforståelse, da vi som mennesker forstår verden ud fra denne (Kvale & Brinkman 2009:265). Derfor vil øvelsen så være at sætte forforståelse i spil, samtidig med, at jeg skal forholde mig ydmyg og åben overfor de oplysninger som blandt andet informanterne kommer med.

Jeg anser denne tilgang for værende vigtig i forhold til at forstå myndighedsrådgiverne, deres handlinger og de resultater der opstår på baggrund af deres handlinger.

Figur 1 "Hermeneutisk spiral "

Hermeneutisk spiral

Under hermeneutikken taler man om den hermeneutiske spiral. Den er et udtryk for, at man gennem ens arbejdsproces til en hver tid arbejder hen mod en forståelse, hvorved man danner ny forståelse. Og herigennem dannes en ny kundskab om menneskets væren og verden. Dermed er dette fortolkningsredskab med til at give kendskab til, hvorledes myndighedsrådgiverne inddrager fattigdomsbegrebet i deres arbejde. Min forforståelsen forandres undervejs under interviewene og anlægger således en ny kundskab om rådgivernes erfaringer og fortællinger. Man skal forstå processen som et vekselspil mellem erfaring og forforståelse. Ud fra spiralen og Gadamers teorier vil min helhedsforståelse blive be- eller afkræftet til enhver tid, og jeg vil kunne analysere på den anskaffede viden, som vil kunne virke tilbage på min helhedsforståelsen (Birkler 2007: 98-101).

Socialkonstruktivismen

Afhandlingen anlægger et socialkonstruktivistisk syn, som det beskrives af Andreas Beck Holm (2011). Inden for socialkonstruktivismens verden er virkeligheden socialt fremstillet; *"vores beskrivelser af virkeligheden udspringer af sociale relationer, vi står i. Vi skaber altså i fællesskab vores verdensbillede"* (Holm: 2011:124). Vores billede af virkeligheden er dermed ikke naturligt givet. Det er noget, vi sammen har skabt og skaber gennem vores interaktioner med hinanden. I denne sammenhæng anser socialkonstruktivister sproget for at være afgørende under disse interaktioner, fordi sproget indgår som en forudsætning for en social handling. Det skal forstås sådan, at verden konstrueres/bliver skabt, når mennesker taler med hinanden. *"Den verden, vi lever i, er summen af alle vores sprogspil. Vi skaber den i fællesskab gennem vores kommunikation"* (Holm:2011:126). Endvidere skal det nævnes, at socialkonstruktivismen erkender at sikker/objektiv viden ikke er tænkeligt, kun produktionen af en subjektiv viden. Socialkonstruktivismen anvendes til at få en bredere viden om, hvordan myndighedsrådgiverne forstår begrebet fattigdom, og hvorledes de ser fattigdom inddraget i deres praksis. Det vil givetvis også kunne genspejles, hvis deres forståelse er ens, som igen ligeledes vil kunne sammenfattes med, at myndighedsrådgiverne skaber deres billede af virkeligheden i fællesskab med andre kollegaer.

Målgruppe

Afhandlingens målgruppe er børn og unge i alderen 0-15 år. Baggrunden herfor kommer af, at det er denne aldersgruppe, der er modtager af hjælpeforanstaltninger jf. servicelovens § 52, §52a og §50 den børnefaglige undersøgelse (retsinformation.dk). I denne afhandling er det en forudsætning, at myndighedsrådgiverne er i kontakt med nævnte målgruppe.

Metodepræsentation

Herunder præsenteres hvilken teori afhandling anvender samt den metodiske tilnærmelse for at indhente empiri. Opgavens videnskabsteoretiske tilgang bliver hermeneutisk med et socialkonstruktivistisk syn. I det følgende afsnit gøres der rede for deres opståen samt anvendelighed, og hvorfor disse tilgange er valgt.

Metodiske tilgang

Med afsæt i denne afhandlings videnskabsteoretiske forankring har jeg under udarbejdelsen af denne afhandling prøvet at forholde mig velovervejende i forhold til valg af empiri, metodiske til- og fravalg. Jeg har været opmærksom på de konsekvenser, der kan komme ud fra mine valg, og jeg har med dette i mente justeret metodiske arbejdsmetode undervejs i processen. For at kunne besvare afhandlingens problemformulering, har jeg valgt at lave et casestudie via kvalitativ undersøgelse ud fra to fokusgruppeinterviews. Derudover har jeg søgt ny kundskab gennem forskningsrapporter og diverse faglitteratur.

Casestudie

Tilgangen for afhandlingens tema kommer af interessen for, hvilke anliggender i en myndighedssocialrådgivers virke, der har betydning for brugen af blandt andet hjælpetiltag til de fattige familier, ud fra de intentioner, der ligger i politikken. Samtidig med at jeg har flere forforståelser, hypoteser, flere forskellige holdninger over den praksis, som myndighedsrådgiverne arbejder med og ud fra. Jeg har stillet mig undrende til, om der er en sammenhæng mellem praksis og politikken. Det har været vigtigt for mig at være åben overfor informanterne og andres meninger, deres forståelser, samt måde at skulle gribe fat i disse situationer. Jeg er gået induktivt til værks i afhandlingen, det vil sige, at jeg har forholdt mig til enkelte tilfælde, hvorom jeg konkluderer noget generelt. Jeg har efterstræbt at skabe denne generelle viden ved at sammenligne enkelte oplevelser og derefter prøvet at danne mig et overordnet billede herudfra. I forlængelse heraf fandt jeg det derfor væsentlig at benytte fokusgruppeinterview til at indhente empiri. I denne afhandling vælger jeg at gøre brug af Kvale og Brinkmans fremstillinger om indhold i fokusgruppeinterview. Fokusgruppeinterview hører til under kategorien kvalitativ forskningsmetode, og jeg har fundet det indlysende ved anvendelse af den kvalitative forskningsmetode, at jeg også gør brug af en hermeneutisk videnskabsteoretisk position. Det interessante ved kvalitativ analyse er den måde, den retter sig mod det unikke. Derudover er den menings- og kontekstafhængig (Kvale & Brinkmann, 2009:27-28). Jeg har fravalgt at anvende en kvantitativ tilgang, da jeg lægger mere vægt på en detaljeret undersøgelse for at opnå dybere forståelse af myndighedsrådgivernes holdninger, forståelse og meninger. Jeg vil gerne forstå, hvorledes deres forståelse og holdninger hænger sammen, mere end jeg vil sige noget statistisk omkring dette. Det er med afsæt i denne begrundelse, at jeg eksempelvis fravælger spørgeskema.

Jeg ser mere spørgeskemaet som et redskab til at danne mig et billede af en simpel holdning modsat den komplekse holdning og den bagvedliggende forståelse, som jeg har mulighed for at finde nu.

Det, fokusgruppeinterview især er egnet til, er, at man på kort tid kan få afdækket flere informanternes ulige meninger om det gældende tema. Hertil hører også at bevirke til, at informanterne gensidigt kan diskutere med hinanden om, hvad der er accepteret og hvilke legitime restriktioner man kan fravige fra indenfor diskussionsfeltet (Kvale & Brinkmann, 2009:170). Formålet med mine fokusgruppeinterview var derfor at fremskaffe informanternes oplevelser samt at få flest mulige, forskellige synspunkter frem, uden intention om, at der skulle opnås en fælles enighed. Hensigten har heller ikke været at få fremstillet løsninger på de spørgsmål, som blev drøftet. Målet var at igangsætte en dialog om lovgivningen og dens praksis. Erfaringen fra fokusgruppeinterviewene var, at de gav lejlighed til at lade informanterne forme indhold samt drøfte meninger og erfaringer med hinanden.

Informanter

Som tidligere nævnt er en af intentionerne med denne afhandling at få afdækket, hvorvidt myndighedsrådgiveren ser det som sin opgave at skulle inddrage begrebet fattigdom som et tema i sit arbejde - og i så tilfælde i hvilken grad dette så gøres. Dermed blev det valgt at interviewe praktikerne, det vil sige, dem der sidder med sagerne og opgaverne indenfor børne- og ungeområdet i kommunen. Ud fra lovgivningen er det op til kommunalbestyrelsen selv at vælge, om der skal tilbydes økonomisk støtte til eksempelvis fritidsaktiviteter¹². Dermed kan det være vekslende fra kommune til kommune, hvorledes dette praktiseres.

For at kunne besvare afhandlingens problemformulering har jeg set det som væsentligt at skulle inddrage informanter fra både kommuner, der har fastsatte kriterier for støtte, og kommuner uden. Dette har jeg gjort i forsøget på at skabe et større billede. Informanterne kommer fra henholdsvis Aalborg og Hjørring Kommune, og hvert interview består af fire personer. Jeg vil mene, at jeg har formået at finde personer, der har bred en referenceramme indenfor mit emne. På grund af dette, er det også i hovedsageligt disse fokusgruppeinterviews min analyse bygger på. Jeg vil i den følgende analyse henvise til informanterne ved deres initialer, når jeg citerer dem.

---

¹² <https://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/om-tidlig-indsats-livslang-effekt/lovaendring-sel-ss-11/om-lovaendringen>

Cases & Interviewguide

Inden fokusgruppeinterviewene blev afholdt, havde informanterne fået tilsendt to fiktive cases, jeg havde udarbejdet.

Case 1: Jens er 10 år, bor ved sin mor der er udenfor arbejdsmarkedet, deres indkomst er lav og der spares diverse steder. Drengen har få venner, kommer sjældent til fødselsdage og holder aldrig selv nogen. Han har et ønske om at gå til en fritidsaktivitet, men da der ikke er økonomi til dette, bliver det ikke til noget (Uddrag af case).

Case 2: Juli går i 1. Klasse. Pigen virker træt og uoplagt om morgenen, når hun møder i skolen. Pædagogen i Julies klasse bemærker dette og tager kontakt til hendes forældre. Det viser sig, at man derhjemme ikke har det økonomiske råderum til at stille med mere end tre måltider om dagen. Dette får som konsekvens, at Julie ikke spiser morgenmad og heller ikke aftensmad. Pædagogen finder dette bekymrende og vil sende underretning til kommune (Uddrag fra cases).

Casene var en indgangsvinkel og et udgangspunkt for mine spørgsmål. Denne metode går ind under hvad Morten Ejernæs og Merete Monrad betegner vignetmetoden. Ved hjælp af vignetter, det vil sige fiktive cases, kan attituder, som mine informanter antagelig ellers ikke ville bringe på bane, komme frem. Det kunne dreje sig om deres personlige fordomme, såvel som den professionelle holdning (det vil sige, hvordan man bedst agerer i bestemte situationer), samt etiske spørgsmål på en konkret og praksisnær måde (Monrad & Ejernæs,2012)

Som hovedelement i fokusgruppeinterviewet er den ikkestyrende interviewstil valgt som interviewform. Derfor blev der også udsendt en interviewguide via mail til informanterne. Dette var et bevidst valg for at informanterne skulle få mulighed for at reflektere over spørgsmålene, samtidig som dette også gav mulighed for, at informanterne holdt sig indenfor emnerne og rammen for interviewet. Dog var jeg åben for ændringer af rækkefølge såvel som yderligere, uddybende spørgsmål. Det har været et mål om at etablere en god dialog og få flest mulige meningstilkendegivelser til spørgsmålene.

Form- og gennemførelse af interviewene

Udgangspunktet for de to fokusgruppeinterview er med inspiration fra Kvales guide til, hvorledes interviews planlægges, gennemføres, transskriberes, samt hvordan man efterfølgende analyserer på det (Kvale & Brinkman, 2009: 10).

Udvælgelsen af informanter foregik ved, at jeg tog kontakt til de to udvalgte kommuner, fremsendte information omkring afhandlingen, hvor der således var fire socialrådgivere fra hver kommune, der stillede sig til rådighed til fokusgruppeinterviewe. Korrespondancen mellem mig og informanterne foregik via mail frem til selve fokusgruppeinterviewene, som blev afholdt på informanternes arbejdspladser. Hermed var informanterne i kendte omgivelser. Givetvis var dette med til, at man fra start af fik etableret den løse tone og frie dialog. Jeg forsøgte vejen i gennem at holde fokus på, at alle informanterne fik taletid. Ingen fik lov at lede an eller overtage styringen for interviewet, da man kan opleve det som en form for magtanvendelse under denne slags processer. Ved fokusgruppeinterviews kan man opleve, at individernes positioner i teamet spiller ind, således at deres respektive roller udenfor interviewsrammen bliver afgørende (Kvale & Brinkmann, 2009). Antageligvis ville magten være trådt mere markant i karakter, hvis det havde omhandlet et teammøde og nye rammer for organisationen skulle fastsættes. Dette ville antageligvis også betyde, at informanterne ville befinde sig i en anden position end under dette interview. Under interviewet vil det nærliggende være mig, der er i besiddelse af en større magt end informanterne, da det er undertegnede, der leder og styrer ordet. Med andre ord styrer jeg spørgsmålene, men samtidig besidder myndighedsrådgiverne magten over den information og praksiserfaring, som jeg spørger ind til.

Da der kun er tale om otte informanter vil afhandlingens fund ikke kunne siges at være generaliserbar, men det vil kunne være med til at give en større og dybereliggende viden indenfor emnet. Transskriberingen af interviewet er foretaget ud fra den optagne videofilm. Interviewet blev filmet for at sikre en større forståelse af, hvem der taler på et givent tidspunkt. Var fokusgruppeinterviewet blevet optaget på lydfil, ville jeg formentlig have haft sværere ved at adskille, hvilke stemmer der hører til hvem.

I rollen som interviewer har jeg været bevidst om de udfordringer, der kan ligge i at anlægge en etisk forskningsadfærd og at forholde mig til andres udsagn, der kommer i spil på en moralsk bevidst måde (Kvale & Brinkmann, 2009)

Analyse

I det følgende kapitel vil analysen inddeles ud fra nogle overordnede emner, hvis indhold er et udtræk af det, jeg oplever er mest fremherskende i forhold til den indsamlede empiri¹³.

- Myndighedsocialrådgivernes forståelse af fattigdomsbegrebet.
- Fattigdom og det økonomiske anlægs inddragelse i sagerne jf. myndighedsrådgivernes handlemuligheder.
- Fattigdom jf. med skam.

Myndighedsrådgivernes forståelse af fattigdomsbegrebet

I min undersøgelse af myndighedsrådgivers fattigdomsforståelse forekommer et klart syn af, at man har fattigdom i vores samfund. Deres fattigdomsforståelse læner sig op mod den relative forståelse, hvorpå det at skulle leve i fattigdom kan indebære en opvækst med manglende mulighedsbetingelser i livet i sammenligning med deres mere velstillede jævnaldrende. En af de interviewede myndighedsrådgiverne udtaler: *”Det er svært somme tider med de sager, hvor børnene ikke kan komme med til aktiviteter eller kan få de samme materielle goder som andre børn i deres område får, de lider under dette”* (AL). Et sådant udsagn sættes her i tilknytning til de samfundsmæssige standarder og normer ligesom Townsends og nærværende afhandlings relative fattigdomsbegreb.

Denne forståelse af fattigdom i Danmark anno 2017 er antageligvis meget udbredt (Muller.m.fl,2015).

Det fremgår blandt andet, at man på børne- og familieområdet både i Aalborg¹⁴ og Hjørring kommune¹⁵ arbejder ud fra Børnelinealens kategorier. Hertil er der kategorier, hvori risiko og beskyttelsesfaktorer skitseres. En af kategorierne, som myndighedsrådgiverne skal forholde sig til, er *truede børn*. I denne fremgår der faktorer som *”forældrene er stærkt belastede i form af psykiske, personlige, økonomiske, sociale og eller netværksmæssige faktorer”* (Ibid.). Relativ fattigdom som begreb nævnes også under risikofaktorer. På denne måde har kommunerne

---

¹³ Bilag. 5 og 6. ”Fokusgruppe Interview”.

¹⁴ http://www.aalborg.dk/media/5948901/paa-tvaers_2017.pdf

¹⁵ <http://131.165.106.50/dso/index-filer/slide0013.php>

---

henholdsvis forholdt sig til, at det økonomiske anlæg samt relativ fattigdom kan indvirke på, hvorvidt børn og unge opnår ens muligheder for udvikling som deres jævnaldrende.

I forlængelsen af ovennævnte citat fra myndighedsrådgiveren understreger vedkommende: *"Men det er heller ikke nemt med deres forældres prioriteringer. Somme tider tror jeg, det er her, det går galt."* (AL)

Den ovenfor udtrykte holdning spejler sig igen i en anden myndighedsrådgiver udtalelse: *"Jeg registrerer, at du har gjort meget ud af Jens' materielle beskrivelser og mangler (...) Det er et problem selvsagt for denne dreng (...) Men det, der fanger mig ved casen, er som nævnt den fraværende far og moren på kontanthjælp (...) Når man er på kontanthjælp, er der penge således at man kan klare sig, forstå mig ret, det er ikke et liv i sus og dus, man ender ud med i denne sats, men den er således, at drengen her kunne komme med til fodbold, hvis man havde prioriteret anderledes, end hvad moren gør (...) En vurdering af moderens prioriteringer er noget, som jeg ville have set nærmere på, og på hvad hun vælger at købe ind, nu hvor hun tilsyneladende fravælger flere vigtige elementer for sin søn."* (AA)

Hermed argumenterer informanterne for, at familiens økonomiske prioriteringer er af stor betydning. Den forståelse af fattigdom, der indirekte kommer til udtryk bag måden at tænke familieoverhovedernes personlige ansvar på, sætter for det første spørgsmålstegn ved, hvorvidt der eksisterer fattigdom i Danmark - og for så vidt der gør, er den selvforskyldt; et produkt af en given persons dårlige beslutninger og valg.

Dette bliver endvidere forstærket af en anden myndighedsrådgiver, der præciserer, at: *"(...) mangel på mad er jo fattigdom. Og det er sådan en fattigdom der ikke skal eksistere i vores samfund (...) Det kan vi alle være enige om. Men nu har jeg ikke selv haft en sådan sag, og heldigvis da, for jeg tror det ville være svært at undlade en eventuel anbringelse (...) For der er jo noget der ikke stemmer overens med, hvad forældrene eksempelvis er blevet informeret om af sundhedsplejersken omkring sundhed, den gang denne pige var lille (...) At en sådan sag er sørgelig, det er det da, børn der lever under denne type omsorgsvigt er de sværeste."* (SO)

Det interessante er her den måde myndighedsrådgiveren ikke automatisk reflekterer over, at hun i regi af sin myndighedsrolle kan sætte ind med økonomisk støtte, således at de eventuelle materielle goder kan medføre, at en anbringelse faktisk ikke bliver en nødvendighed og i så fald

---

helt kan undgås. Lovgivningen lægger op til at støtte kan gives, såfremt den er med til at kompensere for en ellers mindre indgribende foranstaltning¹⁶.

Dertil kan der trækkes paralleller til et studie som blandt andet Rockwoolfondens forskningsenhed står bag. På baggrund af tidligere erfaringer med reduktion af kontanthjælpen konkluderer studiet, at disse øger sandsynligheden for, at børn bliver placeret udenfor hjemmet i så tilfælde, at moderen modtager kontanthjælp i en periode på over et halvt år. Herudover påviser det, at dette kan være med til at påvirke børnenes psykiske og fysiske opvækstmiljø¹⁷, når familier rammes af økonomiske stramninger.

Fattigdom er af en sådan omfattende karakter, at den er med til at forstærke presset på familien, og den kan derfor medvirke til en forværring af familiens nuværende problemstillinger. Som konsekvens bevirker det, at disse børn får en opvækst som er under normalen (Egelund & Sundell, 2001). Derudover er der eksempler på, at dårlig økonomi klart forhøjer stress samt konfliktniveauet i familien, hvor den i denne sammenhæng også får en negativ effekt på relationerne mellem ikke kun forældrene, men også mellem forældre og børn (Kvello, 2013).

Under interviewene spørger jeg ind til, hvad der skal til for, at rådgiverne betegner en familie som værende fattig og/eller om man kan være socialt fattig. Hertil definerer en af myndighedsrådgiverne det at være socialt fattig således: *"Om man ingen penge har, hvad skal man lave sammen med andre, dersom man bliver inviteret med til nogle arrangementer, og de hele tiden må melde afbud på grund af økonomi (...) Man bliver ikke en del af dette fællesskab på samme måde, som andre der deltager. Der vil hele vejen igennem være situationer, hvorpå de bliver tilsidesat ved deres fravær."* (SN) En anden tilføjer: *"Man kan sagtens godt være socialt fattig i form af mangel på venner (...) lidt som den case med Jens der. Jeg vil sige, han var socialt fattig (...) Han er da afskåret fra flere begivenheder og aktiviteter, ingen invitationer eller lignede."* (SO) På denne måde handler fattigdommen om noget, man ufrivilligt er udelukket fra. Det bliver således forstået, at man ikke kan deltage i diverse aktiviteter eller lignede.

Når man tager overstående i betragtning og spørger ind til om myndighedsrådgiverne mener, at fattige familier og børn rammer ind under serviceloven, samt om denne lov omfatter dem, svarer

---

¹⁶ <http://www.ft.dk/samling/20101/almdel/sou/bilag/58/908994.pdf> "Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier".

¹⁷ <http://politiken.dk/debat/profiler/filosofferne/art5951811/Fattige-kontanthjælps-modtagere-får-ikke-råd-til-medicin-fordi-andre-i-verden-har-det-dårligere>

---

en af informanterne, at det gør det i nogle tilfælde, men ikke nødvendigvis. Informanten argumenterer for, at man godt kan være materialistisk fattig uden at være udsat (SL). Det vil her være muligt at påpege, at myndighedsrådgivernes habituelle egenskaber fremtræder i vedkommendes forståelse af, hvordan det at være udsat og/eller fattig kommer til udtryk. Hertil foreligger der en antagelse om, at hun tillægger den økonomiske kapital en mindre betydning, end hvad der tillægges den sociale og kulturelle kapital. Disses betydning bliver til gengæld øget, fordi det anses, at de vil kunne kompensere for den manglende økonomiske kapital. Denne fortolkning forstærkes af et andet citat under samme spørgsmål: *"Det er synd, når man står i en situation og mangler en hel del, om det er mad, tv eller bil, men som et voksent individ må man efter bedste evne gøre sit for, at man kommer videre og op på benene igen. Så må man da tage det ansvar og kontakte kommunen for hjælp (...) for der er løsninger på problemerne."* (JJ)

I denne sammenhæng kan man argumentere ud fra et teoretisk perspektiv, at myndighedsrådgiveren anser forældrenes forståelse af ansvar i kontrast til feltets (samfundets) doxa. *"Hvert felt har, ifølge Bourdieu, sin særlige doxa, sine egne regler, rutiner og forestillinger om, hvad der rigtigt og forkert, normalt og unormalt, naturligt og unaturligt. Doxaen inden for socialt arbejde kan da være den professionelle selvforståelse på feltet."* (Järvinen, 2004). Samtidig kan man overveje, hvorvidt vedkommende er med til at reproducere feltets doxa og dets givende ud fra forståelsen og den magt som ligger hos myndighedsrådgiveren. Denne proces foregår ikke blot i form af de professionelle overvejelser, men ud fra individets specifikke baggrund og også dets habitus, som analysen tidligere har påvist ud fra citatet. Derudover kan man også forestille sig, at de givende forældre i en økonomisk trængt familie ikke selv er vokset op i en lignende social situation. Derfor kan de have svært ved at forholde sig til det myndighedsrådgiveren anser som værende af forventelig karakter (Madsen, 2009). Dette belyses i endnu et citat, hvori der forekommer en forståelse af, at fattigdomsansvaret ligger helt og holdent hos forældrenes person, uden refleksion over de bagvedliggende årsager til fattigdommens oprindelse: *"Jeg som voksen person må tage ansvar for mig selv og de handlinger, som jeg foretager mig (...) Men mine to børn er ikke gamle nok til den samme rolle. Så hvis du kan følge mig (...) dette er ikke et ansvar børnene kan tage, men forældrene må tage sin del af, hvorfor en familie er endt ud der de er."* (AJ) Ud fra dette kan man antage, at myndighedsrådgiveren pålægger familierne at stå til ansvar for deres

---

situation og i givet tilfælde deres fattigdomssituation. Det læner sig op imod forståelsen af fattigdom som noget selvforskyldt.

Informanterne påpeger samtidig en bevidsthed fra forældrenes side i henhold til deres anvendelse af penge, hvor en manglende (bevidst evne) gør, at de så tager nogle valg der er forkerte og som er med til at de bliver i fattigdommen (AL).

Med dette i mente foreligger der også et syn på, hvordan man kunne agere anderledes for at komme ud af fattigdomssituationen. Under gennemgang af *Julie casen*¹⁸ anskueliggøres det ud fra samfundsnormalitetens billede, hvorledes ens liv skal være, og hermed vil man kunne sige at denne familie nok er lidt fattige. Men med de muligheder der foreligger, skulle det være nemt at komme ud af denne fattigdom (JJ). Hermed fremtones den normalitetsforståelse der foreligger hos myndighedsrådgiveren. Ifølge Ejrnæs foregår myndighedsrådgiverens stillingstagede til en sag på baggrund af vurdering af, hvorvidt barnets situation er foruroligende. *"Med dette mens om barnets situation er så afvigende fra det normale, at der bør iværksættes en eller anden form for indsats."* (Ejrnæs, 2015) Hvorvidt noget er foruroligende, handler således om hvorledes barnet og dets situation kan vurderes som afvigende eller normalt. Hertil handler det ud fra Ejrnæs om: *"et spørgsmål om, hvorvidt adfærden ligger inden for, hvad normerne foreskriver. Afvigelser er normbrydende adfærd ... adfærd, som strider imod normerne, hvilket giver sig udtryk i, at der intervereres for at "normalisere" adfærden."* (Ejrnæs, 2015)

Fattigdom og det økonomiske anlægs inddragelse i sagerne jf. myndighedsrådgivernes handlemuligheder.

Når der spørges ind til, om fattigdom og borgernes økonomi inddrages i sagerne, forekommer der signaler, der tilsiger, at dette ikke er noget fremtonet, men at det til dels inddrages og det gennemgående mest er anvendt i de tilfælde borgeren selv tager initiativ til dette. Fra myndighedsrådgivernes side er dette et element, der ikke anses for at være af karakter til at skulle fylde meget.

---

¹⁸ Bilag.3 "Case: Julie"

Til spørgsmål om, hvorvidt myndighedsrådgiverne taler med deres borgere om økonomi og om der eventuelt er nogle sammenhænge mellem den og de problemer som forsøges afhjulpet, fremkommer der et bredt perspektiv. Den ene af myndighedsrådgiverne uddyber, at hun føler, hun bruger ret meget tid på det. Hvortil hun uddyber: *"Det er altid en kamp om at få det hele til at række til og få alt til at gå op(...) Du ved (...) sådan, at deres hverdag går rundt hele måneden og ikke kun de to første uge ikke."* (JJ) Hun fortsætter videre med at understrege, at hun vægter det vigtigt at vejlede om og der er meget fokus på dette i henhold til professionens fagblad. Hun påpeger dog, at andre måske ikke anser det for ligeså vigtig. I så fald må dette kunne forklares ved, at de vægter omsorgsdelen vigtigere (Ibid.) Man får det indtryk, at det er et emne der er blevet diskuteret blandt kollegaerne. En kontrast hertil forekommer, hvor en anden taler om sit fokus: *"Det bliver så i de samtaler, hvor det passer sig ind. Eksempelvis dersom man har en lidt løs og fast samtale, hvor man taler om ting der rækker ud over dagens program (...) Da hænder det, at jeg spørger ind. Dette er for at undersøge, om der er en sammenhæng mellem det ene og det andet, men der er ingen lovgivning som pålægger mig at lave det i mit arbejde (...) Det kan sommetider være svært at gå til, og samtidig har man så meget andet man skal have styr på, så det forsvinder lidt ud af fokus."* (AA)

For at opklare om der forefindes en lovgivning, der reelt foreskriver, at økonomi skal inddrages i sagerne fortsætter samme myndighedsrådgiver: *"Jo, der er de punkter under §50, hvor man til sidst har et punkt, der hedder sig andre relevante forhold (...) Men jeg må indrømme, at jeg ikke altid kommer vidt omkring den(...) Der er så mange andre vigtige fokusområder, jeg vægter højere under undersøgelsen og som for mig bliver vigtigere at få afdækket (...) På den måde falder den nok lidt udenfor måske"* (Ibid.). Det interessante med denne nedtoning af de vilkår der ligger i §50 undersøgelserne bliver hermed at anskue om myndighedsrådgiverens helhedssyn ligger indenfor, hvad man kan vurdere som værende et helhedssyn jf. deres virke, hvis økonomi ikke indgår i den samlede ramme. Hermed fremkommer der en relativ stor kontrast til første myndighedsrådgiver. Denne kontrast kan først og fremmest forklares ved den individuelle forståelse, der ligger bagved enhver udførelse af socialarbejdets praksis. Dernæst kan man anskue Ejernæs's fund under hans undersøgelse af forskellige professioners syn på børn og deres sociale problemer. Her kommer Ejernæs frem til at på trods *"af samme uddannelsesbaggrund, er der hverken den samme problemopfattelse eller samme holdninger til, hvad der bør gøres, i forhold til nøjagtig de samme"*

---

problemer hos børn." (Ejernæs, 2004) Hertil kan man argumentere for, at det ikke er givet, at myndighedsrådgiverene i samme børne- og unge afdeling arbejder ud fra samme intuition, da samme faglighed tilsyneladende ikke giver en ensartet afgørelse.

Et andet konkret praksis relateret eksempel fremkommer ved en myndighedsrådgiver, der udtaler, at hun havde talt med sin borger omkring indkøb til dennes datters værelse i forbindelse med datterens ønske om at kunne have veninder med hjem. Dette begrundede hun med, at det var vigtig i forhold til denne datters sociale omgang med jævnaldrende uden for skolesammenhæng (JT). Hermed fremføres det fokus, der ligger i arbejdet med ICS, hvorved man kombinerer den teoretiske viden på børne- og ungeområdet med de oplysninger, man får i de enkelte sager, og de iagttagelser man gør sig. Samtidig som den psykodynamiske tankegang fremtræder i det der koncentrerer omkring barnets tidlige år og betydningen for dets senere år jf. vigtigheden af et socialt netværk med venner (Servicestyrelsen, 2011).

Når spørgsmål omkring hvorledes myndighedsrådgiverne forstår familiernes vigtigste ressourcer og deres problemer, uafhængig af lovgivningens muligheder og begrænsninger, fremtræder en bred anerkendelse om, at det omhandler *"forældrenes omsorgsevner, familiernes netværk og familiens relationer til hinanden"*¹⁹. I forlængelse hertil kan man trække paralleller til myndighedsrådgiverenes fokusområder, når der arbejdes med udsatte familier og deres socioøkonomiske vanskeligheder.

Når myndighedsrådgiverne skal gøre rede for, hvorledes de anvender servicelovens §11 stk.6, hvor denne bevirker, at man kan yde økonomisk støtte til fritidsaktiviteter i form af brugerbetaling eller udstyr, foreligger der blandt dem en generel holdning om, at man tager denne paragraf i brug som en sidste udvej. Sagt med myndighedsrådgivernes egne ord hersker der "en kultur" (JJ) om, at man anvender frivillige organisationer fremfor lovgivningens §11.stk. 6. Hermed kan det argumenteres for, at man lægger et større ansvar over på de frivillige organisationer, qua de udsatte børn har krav på, at deres rettigheder håndhæves af myndighederne jf. børnekonventionen (Retsinformation.dk).

---

¹⁹ Bilag. 5 . "Fokusgruppeinterviewe".

Fattigdom jf. med skam.

Til spørgsmål vedrørende vignetundersøgelsens to cases opstod der diskussion om, hvorvidt man som myndighedsrådgiver altid fik den hele og fulde sandhed fra borgeren. Hvor en af myndighedsrådgiverne konkluderede, at den manglende indsigt i sager kunne opstå som et resultat af, at mange (red: borgere) frygter dem på en eller anden måde. Og hertil kommer antagelsen om, at de så fravælger at fortælle sandheden *"fordi det måske virker for svært, at sige hvor slemt det faktisk er eller står til."* (SL)

En kollega siger videre: *"Det ikke at have mad til sit barn og det at få besked fra skolen om, at man må komme til møde og tale med de ansatte omkring det (...) Er det ikke indlysende, at hun nok ikke føler sig tilpas med situationen? Det bliver måske lidt en sådan situation, hvor man skal stå til rette for noget man ved inderst inde, at det ikke holder, det er ikke ok og at komme til at tabe ansigt bliver nemt (...) Eller så kan det jo også være at hun ikke besidder samme ressourcer som faren, det at komme og vise ansvar for situationen."* (JJ)

Hermed kan der argumenteres for, at myndighedsrådgiveren er opmærksom på borgerens eventuelle skam, samtidig som det kan læses som en forvrængning af fokus omhandlende morens manglende ressourcer og afvigende ansvarsforståelse. Ud fra det faktum, at der forligger en asymmetri i relationen mellem myndighedsrådgiveren (som bevilliger) og borgeren (som modtager af ydelser) (Juul og Pedersen 2012), er det således vigtigt, at myndighedsrådgiveren er opmærksom på, at de i kraft af deres position som professionelle blandt andet har magt til at konstruere samfundsmæssige brudlinjer mellem "os" og "dem". Her igennem kan myndighedsrådgiveren medvirke til at hindre borgere i at opnå samme muligheder som andre borgere, hvis deres opmærksomhed er rettet mod fejlagtige fortolkninger. Det kan her argumenteres, at myndighedsrådgiveren i givet fald eventuelt er med til at udvikle samt medvirke til at fastholde borgerne i skammen. Lig med Bourdieus teorier omkring statens rolle som magtudøver og som medvirker til reproduktion af social ulighed, hvor der er tale om magt som en effekt af bestemte sociale relationer (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Uden myndighed rådgiverens kritiske selvrefleksion - over egne forforståelse og fordomme - bliver magten med andre ord blind over for sit eget virke i at producere det stigma (Schou & Pedersen, 2006) der omgiver fattigdom. Den kritiske bevidsthed bliver således afgørende i den magtposition, som myndighedsrådgiveren besidder, hvis den etiske dimension for alvor skal komme i spil.

Intentionerne kan være gode nok, når man søger løsninger på en given økonomisk fattig families problemer, men uden et overordnet og reflekteret blik for de roller man indtager og måden man indtager dem på, mister man samtidig overblikket i den pågældende interaktion, ikke mindst for dens følgevirkninger. Magten i denne relation mellem myndighedsrådgiver og udsat familie kan blive skadelig og få personlige samt sociale konsekvenser for så vidt, at den ikke er sig selv bevidst om dens eget omfang og strukturelle præmis. Det svarer til - for at parafrasere Løgstrup - at holde den andens liv i sin hånd uden at være bevidst om grebets styrke.

Yderligere kan man antage, at myndighedsrådgiveren er i besiddelse af det syn, der er ved at træde frem i vores samfund vedrørende fattigdom og årsagsforklaringer hertil. Samfundsdebatten har i al hovedsag fokuseret på individet, og skal man anskue diskussionerne på diverse sociale medier, kan man lægge til benævnelse af karakter som "dovenskab", når der tales om arbejdsløse borgere/forældre. Der foreligger flere antagelser vedrørende den eventuelle *skam*. Muller et al., 2015, finder i deres studie, at det at skulle være fattig kan være skamfuldt for forældrene. Det påvises, at fattigdommen kan frembringe kontroltab og skam ud fra den samlede kontekst forældrene befinder sig i (Müller et al., 2015).

Skammen er netop det stigma, der omgiver fattigdom i et velfærdssamfund tydeligst, og det er derfor et aspekt, der er af overordentlig stor betydning i arbejdet med fattige familier. Skammen kan nemlig påvirke familien ikke kun i et større samfunds perspektiv, men også internt i relationerne i den enkelte familie. Den skam, som familiemedlemmerne føler udadtil og som bevirker deres adfærd i forhold til andre og deres individuelle selvbilleder, kan komme negativt til udtryk i forholdet mellem forældre såvel forældre og børn. Dette ses i form af konfliktoptrapning for eksempel i parforholdet mellem forældre og deres videre samarbejde om børnenes velbefindende og vilkår - og for børns vedkommende for eksempel deres adfærd i skolen og blandt kammerater (Møller & Larsen, 2011).

Metodekritik

Kritik af kvalitativ metode

Ved brug af kvalitativ metode kontra kvantitativ oplever man et jeg-du forhold modsat et jeg-det forhold. Hertil kan kritikken rettes mod min rolle som interviewer og min eventuelle påvirkningskraft af deltagerne. Afhandlingens viden fra fokusgruppeinterviewene fremstilles på baggrund af de interviewede myndighedsrådgivernes personlige erfaringer og viden. Der kan ligeledes stilles spørgsmål til, om de svar jeg har fået af mine informanter ville have været af en anden art, hvis jeg havde interviewet myndighedsrådgivere fra en anden by. Jeg kan se svagheder i forhold til, at mine informanter har fået tilsendt interviewguiden på forhånd, fordi dette kan have en påvirkningskraft i forhold til deres svar.

Validitet, Reliabilitet & Generaliserbarhed

På baggrund af mit valg ved at anvende et mindre casestudie, samt fokusgruppeinterviews på kun otte deltagere, giver dette nogle udfordringer ved at skulle lave generaliseringer, da min datamængde er begrænset og ikke af karaktermæssig størrelse til dette. Udgangspunktet for denne afhandling har dog ikke været, at skulle kunne lave generaliseringer, men at skulle øge kundskaben om myndighedsrådgivernes tanker omkring fattigdom. Informanterne kommer fra henholdsvis to forskellige kommuner, og hensigten med dette har været at skabe et større empirisk grundlag end blot at vælge én kommune. Samtidig skal det nævnes, at det aldrig har været en hensigt at skulle sammenholde disse to kommuner. Endvidere er der ved anvendelse af ovennævnte metode nogle validitetsproblemer, der kan være med til at komplicere reliabilitet i forhold til empirien fra studie (Kvale, 2001:236-240).

Juridiske rammer (Jura afsnit)

Indledning og præsentation af juridisk vinkel:

I arbejdet med min masterafhandling har jeg set på myndighedsrådgiverens forståelse af fattigdom, samt hvorledes der kan arbejdes med fattigdom i deres virke, således at det ikke får (de større) konsekvenser for de gældende borgere. Det skal dog nævnes, at det til dette juridiske afsnit ikke har været muligt at indsamle et bredt udvalg af juridisk litteratur, som specifikt siger noget konkret omkring fattigdom.

Som følge heraf og som en del af projektet lavede jeg fokusgruppeinterview med myndighedsrådgivere fra henholdsvis Aalborg og Hjørring kommune. Under fokusgruppeinterviewene var der flere af myndighedsrådgiverne, der fortalte om, hvorvidt der var en lovgivning der understøttede emnet.

Der foreligger i lovgivningen muligheder for at iværksætte tiltag, der kan være med til at afhjælpe familierens økonomiskvanskeligstilte situation, men i min empiri gives eksempler på, at myndighedsrådgiveren ikke anvender reglen.

Det er min antagelse, at myndighedsrådgiverens skøn er af væsentlig betydning for, hvorvidt man anvender den gældende lovgivning som findes i foranstaltningen under kommunernes arbejde med udsatte børn- og unge, samt deres familier.

En myndighedsrådgiver fra Hjørring kommune fortæller : *"Jo, der er de punkter under §50, hvor man til sidst har et punkt der hedder sig andre relevante forhold (...) Men jeg må indrømme, at jeg ikke altid kommer vidt omkring den(...) Der er så mange andre vigtige fokusområder, jeg vægter højere under undersøgelsen og som for mig bliver vigtigere at få afdækket (...) På den måde falder den nok lidt udenfor måske"* (AA).

Samtidig angives der fra en anden myndighedsrådgiver omkring anvendelse af Lov om social service §11. Stk. 6: *"Jeg tager også først kontakt til BROEN²⁰, og så afventer jeg et svar, dersom de nu ikke kan hjælpe, tager jeg en ny runde (...) Det er klart, at dersom jeg ikke finder andre løsninger for det, må jeg anvende serviceloven, men jeg forsøger andet forinden"* (SL). Som en forklaring

---

²⁰ BROEN- en forening, der hjælper udsatte børn til et aktivt fritidsliv.

---

hertil, begrundet af myndighedsrådgiveren det med manglende fokus fra sin leder og dernæst Kommunalbestyrelsen i kommunen. Kutymen er blevet således, at man anvender de frivillige organisationer, inden man tager lovgivningens muligheder i brug.

Relevant fakta

Dette kapitel omhandler, hvorvidt den udvalgte lovgivning af servicelovens §50 og servicelovens §52a, i tilstrækkelig grad er fyldestgørende nok ud fra den juridiske problemstilling, der stilles under dette afsnit.

Det fremgår af Servicelovens §11 stk.6, at der blandt andet kan tilbydes økonomisk støtte til fritidsaktiviteter til børn og unge, der har behov for særlig støtte. Ligeledes fremgår det i Servicelovens §52a, muligheder for at yde økonomisk støtte. Begge de to nævnte paragraffer kan iværksættes uden en forudgående Børnefaglig undersøgelse. Bestemmelserne er tilbud og med dette ikke af en afgørelse ud fra en juridisk betydning (Andersen, 2013).

Relevant retsgrundlag

Jeg har valgt følgende retsgrundlag til analyse og beskrivelse af problemstillingen; Lov nr. 573 af 24. Juni 2005, jævnfør lovbekendtgørelse nr. 1270 af 24. Oktober. 2016 (Lov om Social Service). Denne lovbekendtgørelse vil under afhandlingen omtales Serviceloven. Social og Indenrigsministeriets Vejledning nr. 9007 af 7. Januar. 2014 (Vejledning nr. 3 til serviceloven). Jeg finder vejledningen relevant at have med som et fortolkningsbidrag til lovgivningen, velvidende at denne ikke fremgår som gældende regler.

Redegørelse

Ifølge Servicelovens §50. Stk. 2; *"Kommunalbestyrelsens undersøgelse, jf. stk. 1, skal anlægge en helhedsbetragtning, der medmindre konkrete forhold betyder, at et eller flere af nedenstående numre ikke er relevante i forhold til det pågældende barn eller den unge, skal omfatte barnets eller den unges; udvikling og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsforhold og venskaber og andre relevante forhold.* Bestemmelsen er tiltænkt der, hvor det må antages, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte. Det vil som følge af den Børnefaglige undersøgelse være muligt for Myndighedsrådgiveren at anfægte de forhold, der tilsiger, at der skal sættes hjælpeforanstaltninger ind eller anden form for indsats ud fra forhold relateret til fattigdom. Det står dog ikke beskrevet yderligere, hvorledes punkterne skal ansues ift. hinanden eller ift. andre

---

børn. Dermed bliver det op til den enkelte myndighedsrådgiver at vurdere sagens anliggende ud fra dets skøn. På baggrund af dette er myndighedsrådgiveren jf. lighedsprincippet forpligtet til at behandle ensartede tilfælde ens. Det sker på baggrund af, at lighedsprincippet er en forvaltningsmæssig grundprincip, og hermed skal det overholdes på lige linje med en skreven ret. Dog skal det samtidig nævnes, at det kan være svært at efterkomme lighedsprincippet til fulde, da det samtidig handler om individuelle vurderinger. Ligesom det fremskrives i rapporten fra finansministeriet²¹, *"Hvad det betyder i praksis i forhold til serviceloven kan være svært, at definere da forestillingen om ensartet behandling kan være svært, at forene med de meget konkrete begrundede afgørelser, som følge af helhedsprincippet og princippet om konkret individuel afgørelser"*.

Samtidig omtaler Ombudsmanden i en sag²²; *"Myndighederne skal overholde det forvaltningsretlige lighedsprincip, og det forudsætter, at de har et tilstrækkeligt sikkert overblik over deres egen praksis"*.

Eksempelvis må kommunen ikke gøre forskel på borgere i samme situation, jf. servicelovens §11.stk 6. Kommunen har fastsatte kriterier for tildeling af denne støtte. Tager man min nævnte empiri fra fokusgruppemøde i betragtning, er det interessant at inddrage retssikkerhedsvejledningen pkt. 442²³, hvor det tydeliggøres, at *"der kan fx være tale om at forfølge et ulovligt formål, hvis en kommune af hensyn til kommunens økonomi ikke bevilger en skønsmæssig ydelse. Kommunen må således heller ikke nægte, at stille et socialt tilbud til rådighed for en borger, der opfylder betingelserne i loven"*.

Endvidere vil det for myndighedsrådgiveren være muligt at yde økonomisk støtte til forældremyndighedsindehaveren jf. servicelovens §52a²⁴. Støtten ydes såfremt det anses at være af relevant mening for barnets fornødenhed og forældremyndighedsindehaveren ikke selv kan bidrage til dette. Den gældende støtte kan gives til omkostninger ud fra foranstaltninger efter §52, stk. 3 eller dersom støtten kompenserer en ellers mere dybtgående og omfattende foranstaltninger ud fra §52, stk. 3. Samtidig fastslås det i vejledningen, at bestemmelserne ikke

---

²¹ <https://www.fm.dk/publikationer/2011/det-specialiserede-socialomraade>

²² FOU nr. 2006.390

²³ Retssikkerhedsvejledning pkt. 442 (VEJ nr 73 af 03/10/2006)

²⁴ Lov om social service § 52a

---

skal fungere som en mulighed for i almindelighed at yde økonomisk støtte eller forsørgelse til børnefamilier. De almindelige kriterier skal hermed være opfyldt jf. servicelovens § 52a, stk. 1²⁵. Det omhandler en trangsvurdering af forældremyndighedsindehaverens økonomi i henhold til paragraffens stk. 1 og 2, hvorved stk. 3 figurerer mere som et skøn, i forhold til om det er af betydning for barnet. Skønnet bliver hermed bestemmende for afgørelse.

Sammenfatning

Med udgangspunkt i den eksisterende lovgivning fremgår der muligheder for myndighedsrådgiveren at skulle kunne arbejde med fattigdom i deres virke, således at det ikke får (de større) konsekvenser for de gældende borgere. Qua dette kan der diskuteres vedrørende tvivlsspørgsmål mellem fortolkning af loven og dens skøn.

Fokuspunkterne, jf. den børnefaglige undersøgelse, som er vurderet at skulle støtte myndighedsbehandlerne i at anskue barnets anliggende fra et helhedsorienteret perspektiv og afdække en række forhold, der knytter sig til barnet og den unge anliggende, vil man her igennem kunne antage forhold som ligger indenfor afhandlingens emne.

Det kan hertil drøftes, hvorvidt myndighedsrådgiveren kommer vidt omkring alle seks punkter, hvis nu vedkommende vægter nogle punkter højere end andre - lig med min eksemplificerede empiri. Hermed kan der tales om et skæringsfelt mellem fortolkning og skøn, hvor elementer i forhold til servicelovens paragraf 50, stk. 2, bliver negligeret.

---

²⁵ Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, 2014: pkt. 368

Konklusion

I denne masterafhandling omkring fattigdom har jeg bestræbt mig på at belyse myndighedsrådgivernes forståelse af fattigdom ud fra deres praksisrelaterede tanker. Samtidig har jeg også forsøgt at tydeliggøre, hvilke konsekvenser den vedtagne lovgivning har for dem som rammes.

”Hvordan forstår Myndighedsrådgiverne fattigdom, og på hvilken måde kan de være med til at arbejde med fattigdom i deres arbejde, således at fattigdom ikke får (de større) konsekvenser for de gældende børn/familier?”

Der foreligger et fund i min afhandling. Dette kommer til udtryk i den divergens, der er iblandt myndighedsrådgivernes teoretiske forståelse af fattigdom og den måde de vælger at anvende begrebet i deres arbejde. Deres forståelse anlægger en relativ fattigdomsforståelse. I myndighedsrådgivernes beskrivelser danner der sig et tydeligt billede af deres arbejde med problematikker vedrørende økonomisk vanskelige stillede borgere, hvor fokus bliver lagt på forældrenes personlige valg og prioriteringer, og hvor andre væsentlige faktorer frafalder i denne sammenhæng.

Derudover er det et fund, at fattigdom i mindre grad inddrages jf. Servicelovens § 50 (også kaldt den Børnefaglige undersøgelse). Dog kan dette forklares med den manglende definering af emnet. Hvordan vi forstår fattigdom styrer også valg af løsninger. Derfor er det væsentligt, at man som myndighedsrådgiver har klare, udarbejdede definitioner at arbejde ud fra. Hvilket det da også fremgik af undersøgelsen, hvor dette dilemma blev rejst og efterspurgt.

Grundet dette konkluderer jeg, at når myndighedsrådgiverne undlader at medtænke fattigdommens betydning i forståelsen af de gældende børn samt deres familiers liv, bliver det problematisk i forbindelse med det faglige sociale arbejde, såvel den juridiske fordring omkring socialt arbejdets etiske krav og helhedsorientering.

Hvis man vælger at ignorere familiernes fattigdomsvilkår, vil jeg argumentere for, at dette medfører, at overblikket over familiens samlede situation ikke kan anses for værende helhedsorienteret. Fjerner man ganske enkelt den økonomiske del fra helhedssynet, strider det ligeledes også imod den lovgivning, der i forvejen foreligger og som myndighedsrådgiverne er

---

pålagt at arbejde ud fra. Dette sker på trods af, at myndighedsrådgiverne samtidig giver udtryk for manglende lovgivning på området. Deres opfattelse af lovgivningen omhandler begrænsninger med få muligheder for at hjælpe.

Jeg anser deres bemærkninger for værende modstridende i forhold til deres praksis, hvorfor der ligeledes fremkommer et fund, som viser at myndighedsrådgiverne modarbejder de muligheder som lovgivningen ligger til rette for. Umiddelbart kan det forekomme som noget af en påstand at hævde, men deres hyppige henvisninger og anvendelse af frivillige organisationer i forhold til økonomisk afhjælpning ved diverse problemstillinger (såsom udstyr, kontingent eller andet til fritidsaktiviteter) læner sig op mod den forståelse af, at dette ikke er noget der foreligger som vigtigt for myndighedsrådgiveren.

Når myndighedsrådgiverne ikke tænker de strukturelle ting som økonomi ind i den børnefaglige undersøgelse, som noget de skal tage med som en væsentlig faktor i undersøgelsen af familien, og det ikke er noget, de har fokus på, er det indforstået, at den paragraf som reelt giver dem nogle muligheder, som lov om social service (også kaldt serviceloven) § 11. Stk. 6, i ovennævnte tilfælde, ikke tages højde for.

Det er et fund, at man vægter familiernes relationer og deres prioriteringer højere end de økonomiske forhold og de følger heraf. Hertil kan jeg med hjemmel konkludere, at myndighedsrådgiverne i deres arbejde forveksler fattigdommens karakteristika med omsorgssvigt.

I forlængelse af dette kommer det til udtryk i flere af deres refleksioner, at deres forståelse af fattigdom og omsorgssvigt kan anses for værende ens. Jeg konkluderer, at myndighedsrådgiverne risikerer at fejltolke en situation præget af finansiel fattigdom med omsorgssvigt, såfremt der ikke er øje for fattigdommens eventuelle konsekvenser. Der synes at herske en holdning om, at fattigdom kan føre til omsorgssvigt, og at der i forlængelsen hertil lægges op til en ansvarsfraskrivelse fra myndighedsrådgiverens side, da man på denne måde lægger ansvaret for fattigdom over på forældrene. Man forveksler med andre ord symptomet for dets årsag. Det skal forstås sådan, at man ser omsorgssvigt som en årsag, når det i virkeligheden er blot et symptom på et dybereliggende problem/årsag; nemlig fattigdom.

Det er ligeledes et fund, at man vurderer forældrene som værende ansvarlige for den situation de er endt ud i. I forlængelsen hertil fremtones holdningen om "ansvar for eget liv" tydelig frem.

Overordnet set konkluderer jeg, at når der tales om fattigdom i Danmark anno 2017, så er dette ud fra en relativ fattigdomsforståelse og/eller at den fattigdom der eksisterer er på baggrund af fejlagtige økonomiske prioriteringer. Myndighedsrådgiverne prioriterer ikke de strukturelle anliggender som økonomi, og dermed inddrages fattigdommen som begreb i mindre grad end hvad godt er. I praksis finder jeg dette problematisk for de gældende familier, såvel som samfundsmæssigt jf. den begrænsede lovgivning der reelt foreligger indenfor emnet.

Efter arbejdet med nærværende afhandling vil jeg påpege en svaghed i den danske lovgivning indenfor gældende emne. Bemærkelsesværdigt er det, at fattigdom, qua det stigende antal af fattige børn, er undladt fra at skulle indgå i Barnets Reform som værende en betragtelig belastning for de udsatte børn, og man kan umiddelbart argumentere for myndighedsrådgivernes vage fattigdomsfokus. Derudover findes der i Serviceloven og den vejledning blot visse overordnede anvisninger, når det er tale om at definere målgruppen "børn, der trænger til særlig støtte". Hvilket skaber et stort skønsrum til myndighedsrådgiverne, når der skal findes frem til, hvem der repræsenterer denne gruppe. Hermed forventes det, at myndighedsrådgiveren rummer kompetencer via deres faglige viden til at skulle udføre det socialfaglige skøn på baggrund af en helhedsforståelse og med dette anskue de bedste løsninger for borgeren. Samtidig vil jeg påpege, at man indenfor det sociale arbejde ikke kan måle hvilken løsning eller afgørelse, der er den "rigtige" på en objektiv måde. Dette forekommer på baggrund af den enkelte vurdering og myndighedsrådgiverens skøn, og hertil kan man tale om betydningen af at anskue alle de forhold, der kan medvirke til, at man er "udsat".

Jeg vil afslutningsvis konkludere på afhandlingens samlede fund; *"Hvilken vidde og farve den andens verden får for ham selv, er jeg med til at bestemme med min holdning til ham"*.

Perspektivering

Med afsæt i mine fund er der opstået nye genstandsfelter, som jeg finder relevante at undersøge.

Rent samfundsmæssigt vil jeg mene, at der er behov for, at man indenfor det politiske erkender, at man i vores rige velfærdssamfund på trods har et stigende antal børn der lever i fattigdom. Hertil er det samtidig nødvendigt med et større fokus på de mekanismer, som er med til at skabe fattigdom i samfundet.

Området er forskningstyndt, hvorfor der er brug for flere undersøgelser. Specifikt kunne det være interessant at undersøge den politiske agenda jf. med den udøvende praksis og om der foreligger sammenligninger og i så fald hvilke.

I min uddannelse til såvel pædagog som master har jeg haft meget lidt undervisning om temaet, hvorfor jeg mener, at man med fordel kunne indføre mere af det. Især på masterstudiet vil det være essentielt at undervise markant mere omkring udsathedens mange årsager og følger hertil. Jf. med det forebyggende arbejde og studiets ambitioner om at opkvalificere det sociale arbejde.

Derudover kunne det have været spændende at rejse spørgsmål til Uddannelses- og Forskningsministeriet omkring uddannelsesmæssige forhold ud fra et perspektiv om Statens intentioner og socialrådgivernes uddannelse. I forlængelse hertil kunne man spørge til Statens intentioner om, at man på uddannelserne har et ønske om, at de studerende udvikler en intuition for meningen af en pålidelig helhedsorienteret fornemmelse for udsatte børn og unges livsvilkår. Det ville være relevant med et specifikt fokus på betydningen af fattigdommens samtlige indvirkninger på diverse livsområder. På en sådan måde, at de kommende myndighedsrådgivere er "klædt på" til at kunne modarbejde de tendenser, der er i Familieafdelingerne, og som gør det muligt at overse de paradigmer, som tilsiger, at det omhandler en fattig familie ved kun at anlægge et fokus på barnets adfærdsmønstre samt den relation, der er mellem forældre og barn. Man kunne forestille sig, at socialrådgiverne kunne bidrage til afstigmatisering af fattigdommen som fænomen.

Overstående taget i betragtning ville man eventuelt kunne have forsøgt at påvirke de dominerende diskurser om sociale problemer og fattigdom ligeledes for at udfordre og påvirke socialpolitikken. Endvidere mener jeg myndighedsrådgiverne qua deres professions etik er i deres

---

fulde ret til at agere med frimodighed og arbejde for en mere retfærdig fattigdomspolitik. I deres virke bliver de på denne måde nødt til at repræsenteres som socialpolitiske aktører, der, hvor de gældende familiers behov og deres professions værdi strider mod det sociale arbejdes betingelser og vilkår.

I skrivende stund, og på baggrund af denne afhandling, er jeg selv i gang med at forfatte en artikel til fagbladet Socialrådgiveren. Dette for at gøre mit til, at budsbet spredes og understrege, at vi som arbejder indenfor det sociale område med fattige familier står overfor en vigtig og indtil nu underbelyst opgave.

Litteraturliste

Bøger:

Andersen, J. 2013. *Socialforvaltningsret*. København: Nyt juridisk forlag.

Birkler, Jacob, *Videnskabsteori, en grundbog*, 1. Udgave, 4. oplag 2007, Munksgaard Danmark

Bourdieu, Pierre, *Af praktiske grunde*, 1. udgave, 5. Oplag 1997, Hans Reitzels forlag, København

Bowlby, J. 1994. *En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelse*. Det lille Forlag

Egelund, T & Sundell, K. 2001. *Til barnets bedste. Undersøgelser af børn og familier. En forskningsoversigt*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ejrnæs, Morten. 2004. *Faglighed og tværfaglighed - Vilkårene for samarbejde mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere*. Akademisk forlag

Ejrnæs, Morten. 2015. *Praktikeres holdninger i socialt arbejde – børns normalitet og afvigelse*. I: Karen-Asta Bo, Jens Guldager & Birgitte Zeeberg (red.). *Udsatte børn - et helhedsperspektiv*. 3. udgave. København: Akademisk Forlag, s. 232-265.

Ejrnæs m.fl. 2001. *Sociologi og socialt arbejde*, Danmarks Forvaltningshøjskolens Forlag, 1. Udgave, 1. Oplag

Holm, A. B., 2011. *Videnskab i virkeligheden - en grundbog i videnskabsteori*. Samfundslitteratur

Hougaard, M., Højbjerg, L. R., Bergmann, B. L., Bjarking, A. M., Bruun, L., Bülow, M., & Vincenti, G. 2015. *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. (M. Hougaard, & L. R. Højbjerg, Red.) København: Hans Reitzels Forlag.

Johansen, A. 2016. *Børnefamiliers fattigdom og omsorgssvigt*. Frederiksberg: Institut for Socialt Arbejde Professionshøjskolen Metropol

Juul, S. & Pedersen, K. B. 2012 *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring* 1. udgave, 2. oplag. Hans Reitzels forlag.

Järvinen, M. Larsen, J. E. Og Mortensen, N. (2004). *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Aarhus Universitetsforlag.

Kildedal, Karin, Uggerhøj, Lars, Nordstoga, Sigrid & sagatun, Solveig. 2011, *Å bli undersøgt- norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelser*. Oslo. Universitetsforlaget.

Kvale, & Brinkmann. 2009. I *Interview - introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Larsen, J.E. 2004, *Fattigdom og social eksklusion: tendenser i Danmark over et kvart århundrede*. Socialforskningsinstituttet, København

Løgstrup, K. E. 1985, *Den etiske fordring*. Klim Forlag.

Madsen, B. 2009. *Inklusionens pædagogik - om at vide, hvad der ekskluderer, for at udvikle en pædagogik, der inkluderer* i: Pedersen, C. (red.) *Inklusionens pædagogik - fællesskab og mangfoldighed i daginstitutionen*. Hans Reitzels Forlag, København.

Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kasper. 2007. *Magtens former – Sociologisk perspektiver på statens møde med borgeren*. 1. Udgave, 1. Oplag. Hans Reitzels Forlag

Monrad, M., & Ejrnæs, M. 2012, *Vignetmetoden, Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. I M. Monrad, & M. Ejrnæs, *Vignetmetoden, Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. Akademisk forlag

Møller, H. I. & Larsen, E. J. 2011, *Socialpolitik*. Hans Reitzels Forlag

Müller, M., Hussain, M. A., , J. E., Hansen, H., Hansen, F.K. & Ejrnæs, M. 2015. *Fattigdom, afsavn og coping*. København: Hans Reitzels Forlag

Sagatun, Solveig. 2011. *"dimensjoner ved omsorg som gis oppmerksomhet i barnevernsundersøkelsen"* i Kildedal, Uggerhøj, Nordstoga & Sagatun .2011

Schou, C & Pedersen, K. 2006. *Samfundet i pædagogisk arbejde- Et sociologisk perspektiv*. Akademisk forlag

Stjernø, Steinar. 1985. *Den moderne fattigdommen*. Oslo: Universitetsforlaget A.S.

Publikationer:

Bülow, M. & Henriksen, K. 2014. *NUBU Projektet: At genindsætte det sociale i socialt arbejdes praksis*. Frederiksberg: NUBU – Nationalt videnscenter om udsatte børn og unge. Hente 02.03.17 fra: https://www.ucviden.dk/portal/files/25526518/Rapport_NUBU_projekt_At_geninds_tte_det_sociale_i_socialt_arbejdes_praksis_uddannelse_og_forskning_endelig_rapport.pdf

Diderichsen, F, Andersen I, Manuel C. Ulighed i sundhed – årsager og indsatser. København: Sundhedsstyrelsen 2011.

Tidsskift:

Tidsskrift for socialpolitik, 2015, årg.18 nr. 1

Internet:

UNDP 2016 (senest set den 30/5-17)

<http://hdr.undp.org/en/content/population-living-degraded-land>

Antallet fattige fordoblet siden 2002 (Senest set den 1/6 – 17)

<https://www.information.dk/indland/2017/04/antallet-fattige-danmark-fordoblet-siden-2002>

AE- Arbejderbevægelsens erhvervsråd- Fattigdom mærker børns fremtid. (Senest set den 30/5-17)

https://www.google.dk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&sqi=2&ved=0ahUKEwiZyqLb5IrUAhUGhiwKHSWICIAQFggUAI&url=https%3A%2F%2Fwww.ae.dk%2Fsites%2Fwww.ae.dk%2Ffiles%2Fdokumenter%2Fpublikation%2Fae_fl-14.pdf&usq=AFQjCNEhomWIDgcROVqDMB9t_ENIV5_Qkw&sig2=7a-3VE80xfZZ533exGZxcg

AE- Arbejderbevægelsens erhvervsråd- Flere fattige. (Senest set den 17/5-17)

<https://www.ae.dk/analyser/flere-fattige-og-udsigt-til-stor-stigning>

AE- Arbejderbevægelsens erhvervsråd- Kontanthjælpsloftet. (Senest set den 24/5-17)

https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_kontanthjaelpsloftet-opfylder-ikke-regeringens-egne-succeskriterier.pdf

Socialstyrelsen - Håndbog om barnets reform. (Senest set den 1/6-17).

<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/handbog-om-barnets-reform>

Aalborg Kommune- håndbog på tværs. (senest set den 30/5-17).

http://www.aalborg.dk/media/5948901/paa-tvaers_2017.pdf

Afskaffelse af fattigdomsgrænse. (Senest set den 29/5-17).

<http://politiken.dk/indland/politik/art5589018/Minister-om-skrattet-fattigdomsgrænse-En-værdimæssig-beslutning>

Serviceoven §50 (senest set den 29/5-17)

<http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/servicelov/>

Danmarks nye fattigdomsgrænse. (Senest set 20/5-17)

<http://www.dr.dk/nyheder/indland/her-er-danmarks-nye-fattigdomsgraense-103200-kr>

Børnekonventionen. (Senest set den 1/6-17)

www.retsinformation.dk

Socialstyrelsen- Serviceoven, Lovændring. (Senest set den 11/5-17)

<https://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/om-tidlig-indsats-livslang-effekt/lovaendring-sel-ss-11/om-lovaendringen>

Udsat for forståelse – en antologi om socialt udsatte. (Senest set den 14/2-17)

<http://www.ffd.dk/media/847564/1009udsat-for-forstaeelse.-radets-antologi.pdf>

Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. (Senest set den 20/5-17).

<http://www.ft.dk/samling/20101/almdel/sou/bilag/58/908994.pdf>

Danmark 2020, Viden > Vækst > Velstand > Velfærd. (Senest set den 10/2-17)

http://www.stm.dk/multimedia/Danmark_2020_Viden_v_kst_velstand_velf_rd.pdf

Hjørring kommune- Børnelinealen. (senest set den 29/5-17).

<http://131.165.106.50/dso/index-filer/slide0013.php>

Forslag til fattigdomsgrænse. (Senest set den 8/2-17).

<http://www.dr.dk/nyheder/politik/ekspert-haaber-paa-fattigdomsgraense>

En Dansk fattigdomsgrænse. (Senest set den 14/2-17)

<https://viden.sl.dk/media/6733/en-dansk-fattigdomsgraense.pdf>

Nu kommer fattigdomsgrænsen. (Senest set den 17/2-17)

<http://www.fyens.dk/article/2079745:Indland-Fyn--Nu-kommer-fattigdomsgraensen>

Her er den nye fattigdomsgrænse. (Senest set den 10/2-17)

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/her-er-danmarks-nye-fattigdomsgraense-103200-kr>

Regeringen afskaffer fattigdomsgrænsen. (Senest set den 8/2-17)

<http://www.altinget.dk/artikel/regeringen-afskaffer-fattigdomsgraense>

Sfi- Børn i lavindkomstfamilier.(Senest set den 19/2-17)

https://pure.sfi.dk/ws/files/253594/1522_Boern_i_lavindkomstfamilier.pdf

Retskilder :

Lov nr. 573 af 24. Juni 2005, jævnfør lovbekendtgørelse nr. 1270 af 24. Oktober. 2016 (Lov om Social Service).

Retssikkerhedsvejledning pkt. 442 (VEJ nr 73 af 03/10/2006)

Andre kilder:

Det specialiserede socialområde- en analyse af den statslige regulering og ankesystemet

<https://www.fm.dk/publikationer/2011/det-specialiserede-socialomraade>

Ombudsmanden - FOU nr. 2006.390

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, 2014

Socialstyrelsen: Håndbog om Barnets reform, 2011

Socialstyrelsen. (2014). *Barnets velfærd i centrum – ICS- håndbog*. Hentet fra: <http://socialstyrelsen.dk/>

Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Nr. 9007 af 7 Januar 2014. Social-, Børne og Integrationsministeriet. *Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven)*.

Figurliste:

Figur 1: "Hermeneutisk spiral" (s.18).

Bilagliste

Bilag 1: Brev tilsendt informanter.

Bilag 2: Case Jens 10 år.

Bilag 3: Case Julie 7 år.

Bilag 4: Internvei guide.

Bilag 5: *Fokusgruppeinterview 1*.

Bilag 6: *Fokusgruppeinterview 2*.